

Allmänna motioner om taxering och skattebetalning m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet en rad motioner som avlämnats under den allmänna motionstiden hösten 2001 samt några motioner som väckts med anledning av proposition 2001/02:25. Motionerna gäller deklaration, taxering och skattebetalning samt vissa tullfrågor och vissa frågor om skyddade uppgifter i folkbokföringen. Utskottet avstyrker samtliga motioner utom två som gäller just skyddade uppgifter i folkbokföringen. Med anledning av dessa två motioner – en av (m) och en av (v) – föreslår utskottet ett tillkännagivande om att frågan hur man bör hantera sådana uppgifter för att förhindra att de läcker ut bör belysas skyndsamt.

Reservationer har avgivits av

(m) angående enklare regler och enklare redovisning och deklaration för företagen (res. 1), F-skattsedel (res. 2), redovisning av arbetsgivaravgifter m.m. på slutskattebesked och lönebesked (res. 3), anstånd (res. 5), revision (res. 6), skatte- och tulltillägg (res. 7), generalklausuler, skatteflyktslagen (res. 9), ersättning för ombudskostnader i skattemål (res. 10) och samarbete tull-polis (res. 11),

(v) angående inbetalning av kvarskatt (res. 4),

(kd) angående enklare regler och enklare redovisning och deklaration för företagen (res. 1), F-skattsedel (res. 2), förseningsavgift (res. 8), ersättning för ombudskostnader i skattemål (res. 10) och samarbete tull-polis (res. 11),

(c) angående enklare regler och enklare redovisning och deklaration för företagen (res. 1), F-skattsedel (res. 2), samarbete tull-polis (res. 11) och ökade tullbefogenheter för att motverka miljöbrott till havs (res. 12) samt

(fp) angående enklare regler och enklare redovisning och deklaration för företagen (res. 1), F-skattsedel (res. 2), generalklausuler, skatteflyktslagen (res. 9) och samarbete tull-polis (res. 11).

Dessutom har särskilda yttranden avgivits av

(m) angående kontrolluppgift för ersättning vid tillfälligt arbete m.m. (särskilt yttrande 2) och åtgärder mot ekonomisk brottslighet, handel med skalbolag (särskilt yttrande 3),

(kd) angående kontrolluppgift för ersättning vid tillfälligt arbete m.m. (särskilt yttrande 2) samt

(mp) angående enklare regler och enklare redovisning och deklaration för företagen (särskilt yttrande 1).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Utskottets överväganden	8
Enklare regler och enklare redovisning och deklaration för företagen	8
F-skattsedel	10
F-skattsedelinnehavares möjligheter att ta tillfälliga arbeten	11
Kontrolluppgift för ersättning vid tillfälligt arbete m.m.	12
Redovisning av arbetsgivaravgifter m.m. på slutskatte-besked och lönebesked	14
Ändrad förfallodag för preliminärskatt och arbets-givaravgifter	15
Inbetalning av kvarskatt	16
Anstånd	18
Revision	19
Skatte- och tulltillägg	21
Förseningsavgift	21
Avveckling av skattenämnderna	23
Generalklausuler, skatteflyktlagen	24
Ersättning för ombudskostnader i skattemål	25
Åtgärder mot ekonomisk brottslighet, handel med skalbolag etc.	26
Tullfrågor	28
Frizoner	30
Skyddade identitetsuppgifter i folkbokföringen	30
RSV:s yttrande	32
Reservationer	35
1. Enklare regler och enklare redovisning och deklaration för företagen (punkt 1) – m, kd, c, fp	35
2. F-skattsedel (punkt 2) – m, kd, c, fp	36
3. Redovisning av arbetsgivaravgifter m.m. på slutskattebesked och lönebesked (punkt 5) – m	37
4. Inbetalning av kvarskatt (punkt 7) – v	38
5. Anstånd (punkt 8) – m	38
6. Revision (punkt 9) – m	39
7. Skatte- och tulltillägg (punkt 10) – m	40
8. Förseningsavgift (punkt 11) – kd	41
9. Generalklausuler, skatteflyktlagen (punkt 13) – m, fp	42
10. Ersättning för ombudskostnader i skattemål (punkt 14) – m, kd	43
11. Samarbete tull-polis (punkt 16) –m, kd, c, fp	43
12. Ökade tullbefogenheter för att motverka miljöbrott till havs (punkt 18) – c	44
Särskilda yttranden	45

1. Enklare regler och enklare redovisning och deklaration för företagen (punkt 1) – mp	45
2. Kontrolluppgift för ersättning vid tillfälligt arbete m.m. (punkt 4) – m, kd	45
3. Åtgärder mot ekonomisk brottslighet, handel med skalbolag (punkt 15) – m.....	46
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	47
2. Socialförsäkringsutskottets yttrande 2001/02:SfU3y	53

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Enklare regler och enklare redovisning och deklARATION för företagen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Fi285 yrkande 20, 2001/02:Sk280, 2001/02:Sk491 yrkande 20, 2001/02:So637 yrkande 8, 2001/02:N267 yrkande 2 och 2001/02:N365 yrkande 3.

Reservation 1 (m, kd, c, fp)

2. F-skattsedel

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Fi285 yrkande 21, 2001/02:Sk234, 2001/02:Sk288 yrkande 3, 2001/02:Sk291, 2001/02:Sk308 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Sk413, 2001/02:Ju395 yrkande 4, 2001/02:Sf400 yrkande 6, 2001/02:So303 yrkande 15, 2001/02:So628 yrkande 6, 2001/02:N222 yrkande 2, 2001/02:N263 yrkande 14, 2001/02:N267 yrkande 3 och 2001/02:A204 yrkande 5.

Reservation 2 (m, kd, c, fp)

3. F-skattsedelinnehavares möjligheter att ta tillfälliga arbeten

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sk259.

4. Kontrolluppgift för ersättning vid tillfälligt arbete m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Sk24 yrkandena 2 och 3, 2001/02:Sk25 yrkande 2 och 2001/02:Sk26 yrkande 3.

5. Redovisning av arbetsgivaravgifter m.m. på slutskattebesked och lönebesked

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Sk240, 2001/02:Sk256, 2001/02:Sk340, 2001/02:Sk345, 2001/02:Sk410, 2001/02:Sk415, 2001/02:Sk429.

Reservation 3 (m)

6. Ändrad förfallodag för preliminärskatt och arbetsgivaravgifter

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sk452.

7. Inbetalning av kvarsfatt

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sk464.

Reservation 4 (v)

8. Anstånd

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Sk260 yrkande 7 och 2001/02:Sk453.

Reservation 5 (m)

9. Revision

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sk260 yrkande 1.

Reservation 6 (m)

10. Skatte- och tulltillägg

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sk260 yrkandena 2–4 och yrkande 8.

Reservation 7 (m)

11. Förseningsavgift

Riksdagen avslår motion 2001/02:Fi297 yrkande 44.

Reservation 8 (kd)

12. Avveckling av skattenämnderna

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sk451.

13. Generalklausuler, skatteflyktslagen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Fi285 yrkande 25 och 2001/02:Sk260 yrkandena 5 och 6.

Reservation 9 (m, fp)

14. Ersättning för ombudskostnader i skattemål

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sk296.

Reservation 10 (m, kd)

15. Åtgärder mot ekonomisk brottslighet, handel med skalbolag etc.

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sk414.

16. Samarbete tull–polis

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sk254.

Reservation 11 (m, kd, c, fp)

17. Ökat samarbete med Norge angående tullfrågor

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sk344.

18. Ökade tullbefogenheter för att motverka miljöbrott till havs

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ337 yrkande 27.

Reservation 12 (c)

19. Frizoner

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sk421 yrkandena 1 och 2.

20. Skyddade identiteter i folkbokföringen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om en belysning av hanteringen av skyddade folkbokföringsuppgifter hos myndigheterna. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:K269 och 2001/02:Ju396 yrkande 2 och avslår motionerna 2001/02:Sk247 och 2001/02:Ju394 yrkande 16.

Stockholm den 19 mars 2002

På skatteutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Arne Kjörnsberg (s), Carl Fredrik Graf (m), Lisbeth Staaf-Igelström (s), Per Rosengren (v), Kenneth Lantz (kd), Carl Erik Hedlund (m), Per Erik Granström (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Ulla Wester (s), Lena Sandlin-Hedman (s), Marie Engström (v), Sven Brus (kd), Catharina Hagen (m), Gudrun Lindvall (mp), Rolf Kenneryd (c), Lennart Kollmats (fp) och Per-Olof Svensson (s).

Utskottets överväganden

Enklare regler och enklare redovisning och deklaration för företagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motioner om förenklade skatte- och redovisningsregler för företagare.

Jfr reservation 1 (m, kd, c, fp).

Motioner

I *Moderata samlingspartiets* kommittémotion Sk491 (yrkande 20) av Carl Fredrik Graf m.fl. krävs förenklade skatteregler för mindre företag. Detsamma förespråkas i motion Sk280 av Gunnar Axén och Karin Enström där det dessutom begärs förenklade deklarations- och skatteinbetalningsregler, en enhetlig dag för alla deklaranter och att sista dag för fyllnadsinbetalning för att slippa räntekostnad bör vara en vecka efter deklarationsdagen.

Parti- och kommittémotionerna av *Folkpartiet* är också inriktade på förenklingar. I motion Fi285 (yrkande 20) av Lars Leijonborg m.fl. begärs således förslag på förenklad företagsdeklaration och en rensning i regelverket. Även i motion So637 (yrkande 8) av samma motionärer erinras om behovet av mindre krångel och lägre skatter för företagen så att nya företag kan tillkomma och existerande företag växa. Också i motion N267 (yrkande 2) av Eva Flyborg m.fl. efterlyses en enklare deklaration för företagare. Motionärerna anser att det behövs ett företagarperspektiv på skattelagarna och myndigheternas arbete.

Miljöpartiet tar upp enmansföretagens problem och i motion N365 (yrkande 3) av Ingegerd Saarinen m.fl. förespråkas en förenklad självdeklaration för soloföretagare med årslön på mindre än åtta basbelopp.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis hänvisa till den utförliga redovisning för senare års förenklingsarbete av riksdagen, regeringen och Riksskatteverket (RSV) som utskottet lämnade i betänkandet 2000/01:SkU16 s. 12–13, som utskottet justerade i mars 2001 och som därefter bifölls av riksdagen. På lagstiftningsområdet har därefter det skett att riksdagen har antagit en ny lag om självdeklarationer och kontrolluppgifter som trätt i kraft den 1 januari 2002 och som bl.a. innebär att alla fysiska personer och dödsbon – således även näringsidkare – skall använda samma slags deklaration med förtryckta kontrolluppgifter och att deklarationstidpunkten har blivit gemensam för alla deklarationer, den 2 maj (prop. 2001/02:25, bet. 2001/02:SkU10). Utskottet

vill betona att denna reform kommer att underlätta deklarationsarbetet för många näringsidkare, inte minst för personer inom samma hushåll som fram till nu måste deklarerat på blanketter av olika slag och lämna in dem vid olika tidpunkter.

En viktig åtgärd för att förenkla för företagare är den ganska omfattande försöksverksamhet som RSV bedriver med skattedeklarationer via Internet. På uppdrag av regeringen har RSV dessutom nyligen inkommit till regeringen med förslag till förenklingar i befintliga regelverk. I rapporten 2002:3 berörs bl.a. frågan om schablonbeskattning av vissa kontantbranscher. Inom Finansdepartementet pågår dessutom ett arbete med att ta fram förslag till nya regler om uppskov med betalning av preliminär skatt för nystartade företag.

Inom Näringsdepartementet arbetar man med regelförenkling för företagen inom ramen för det s.k. Simplexarbetet. En summarisk redovisning av detta arbete har lämnats i den senaste budgetpropositionen (prop. 2001/02:1, utg.omr. 24, s. 22–23 och 33–36). Härav framgår att en av Simplex främsta uppgifter är att bevaka att samtliga förslag till nya och ändrade regler, som kan ha effekter av betydelse för småföretagare, underställs en särskild konsekvensanalys. Granskningen har resulterat i att ett antal förslag i sin helhet har omprövats för att bättre anpassas till små företags villkor. Regeringens bedömning enligt budgetpropositionen är att stora framsteg har gjorts när det gäller redovisningen av nya reglers effekter för små företag. I detta sammanhang nämns i budgetpropositionen också Simplex utbildningsprogram som riktar sig till tjänstemän inom Regeringskansliet, myndigheter och utredningar. Simplex kommer under året att besöka ett tiotal myndigheter för utbildning och erfarenhetsutbyte. Regeringen har den 14 juni 2001 till riksdagen överlämnat en redogörelse för regelförenklingsarbetet med särskild inriktning på små företag (skr. 2000/01:143, bet. 2001/02:NU1 s. 29).

Slutligen förtjänar det omnämnas att Förenklingsutredningen (Fi 1996:14, dir. 1996:78, tilläggsdir. 1998:4), som tillkallades i oktober 1996, har ett allmänt uppdrag att se över regelsystemet för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag i syfte att finna möjligheter till förenklingar. Utredningen beräknar avsluta sitt arbete våren 2002.

Av det anförda framgår att både regeringen och RSV är inriktade på att finna vägar till förenklingar i företagens redovisnings- och deklarationsarbete, så att onödigt krångel kan elimineras och onödiga myndighetskontakter undvikas utan att skattekontrollen blir lidande. De initiativ på detta område som redovisats ovan syftar till att åstadkomma sådana förbättringar. Utskottet noterar med tillfredsställelse att arbetet inom Regeringskansliet är organiserat så att förenklingsaspekten skall beaktas i allt fortlöpande reformarbete. Utskottet anser att det inte finns något skäl att nu rikta något tillkännagivande till regeringen som det yrkas i motionerna. Utskottet avstyrker därför samtliga i detta avsnitt behandlade motioner.

F-skattsedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår dels en motion om skärpning av reglerna för utfärdande av F-skattsedel för utländska näringsidkare, dels en rad motioner om lättnader i samma regler.

Jfr reservation 2 (m, kd, c, fp).

Gällande bestämmelser

Enligt 4 kap. 7 § skattebetalningslagen (1997:483), SBL, gäller sedan den 1 januari 1998 att en F-skattsedel efter ansökan skall utfärdas för den som uppger sig bedriva eller ha för avsikt att bedriva näringsverksamhet här i landet, såvida det inte finns skälig anledning att anta att näringsverksamhet varken bedrivs eller kommer att bedrivas. Näringsverksamhet definieras i 13 kap. 1 § inkomstskattelagen som ”förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt”.

Motionerna

Enligt motion Ju395 (yrkande 4) av Anders Ygeman m.fl. (s) finns det ett behov av en översyn av reglerna för utlämnande av F-skattsedel till medborgare i tredje land utanför EU. Enligt motionärerna är det ett problem att F-skattsedlar används av personer som egentligen borde betraktas som löntagare och ha arbetstillstånd.

I övrigt går motionerna – som avlämnats av företrädare för *Moderata samlingspartiet*, *Kristdemokraterna*, *Centerpartiet* och *Folkpartiet* – genomgående ut på att riksdagen skall begära förslag om lättnader i reglerna för erhållande av F-skattsedel. Motionerna Sk288 (yrkande 3) av Bo Lundgren m.fl. (m), Sk234 av Göte Jonsson (m), Sk291 av Ingvar Eriksson och Ola Sundell (m), Sk308 (yrkandena 1 och 2) av Cristina Husmark Pehrsson (m), Sk413 av Anna Lilliehöök (m), N222 (yrkande 2) av Anne-Katrine Dunker och Anita Sidén (m), A204 (yrkande 5) av Maria Larsson m.fl. (kd), So303 (yrkande 15) av Agne Hansson m.fl. (c), N263 (yrkande 14) av Agne Hansson m.fl. (c), Fi285 (yrkande 21) av Lars Leijonborg m.fl. (fp), Sf400 (yrkande 6) av Lars Leijonborg m.fl. (fp), So628 (yrkande 6) av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och N267 (yrkande 3) av Eva Flyborg m.fl. (fp) har alla denna inriktning. Enligt några av motionerna bör utgångspunkten vara att F-skattsedel skall tilldelas alla som begär det om inte företagssyftet framstår som uppenbart oseriöst, vederbörande har näringsförbud eller liknande omständigheter lägger hinder i vägen. I andra motioner pekas särskilt på behovet av att personal inom vårdsektorn och omsorgssektorn lättare skall kunna starta eget.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om utländska näringsidkare skall få bedriva sin verksamhet här i landet utan särskild prövning (motion Ju395 yrkande 4) vill utskottet erinra om att Sverige genom medlemskapet i EU har förbundit sig att tillåta näringsidkare i medlemsstaterna att fritt bedriva sin verksamhet även här. Det innebär bl.a. – om förutsättningarna i övrigt stämmer in – att de har rätt till en F-skattsedel på samma sätt som inhemska näringsidkare. Detsamma gäller i fråga om näringsidkare från de länder som har ett associeringsavtal med EU. Å andra sidan har svenska näringsidkare samma möjligheter att bedriva sin verksamhet i utlandet. Sverige är alltså bundet av internationella avtal när det gäller de frågor motionären tagit upp i sin motion, och enligt utskottets uppfattning finns det ingen anledning för riksdagen att aktualisera någon ändring i dessa förhållanden. Utskottet avstyrker således motion Ju395 yrkande 4.

Vad därefter gäller frågan om att lätta på kraven för att erhålla F-skattsedel har utskottet av Finansdepartementet inhämtat uppgiften att 58 860 F-skattsedlar nyregistrerades under år 2001. 864 ansökningar avslogs beroende på att sökanden ej ansågs bedriva eller avse att bedriva näringsverksamhet. Under år 2000 var motsvarande siffror ca 38 000 respektive 873. Mot denna bakgrund anser utskottet att problemet med avslagna ansökningar om F-skattebevis på grund av att sökanden inte ansetts komma att bedriva näringsverksamhet trots allt inte bör överdrivas. I betänkandet 2000/01: SkU16 avstyrkte utskottet också alla motioner om en uppluckring av reglerna om utfärdande av F-skattsedel, eftersom risken för missbruk ansågs tala starkt för att prövningen om den som söker en F-skattsedel är näringsidkare inte får bli alltför summarisk. Utskottet vidhåller sin ståndpunkt i denna fråga och avstyrker samtliga nu behandlade motioner och motionsyrkanden med inriktning på en uppmjukning av förutsättningarna för att erhålla F-skattsedel.

F-skattsedelinnehavares möjligheter att ta tillfälliga arbeten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att ändra bestämmelsen om att en skattskyldig trots innehav av F-skattsedel i vissa fall skall anses som anställd hos den som utbetalar en ersättning.

Gällande ordning

Enligt 5 kap. 7 § SBL skall utbetalaren av en ersättning för ett utfört arbete skriftligen anmäla saken till skattemyndigheten, om den person som tagit emot ersättningen för det utförda arbetet har åberopat F-skattsedel trots att det är uppenbart att arbetet utförts under sådana förhållanden att den som utfört

arbetet är att anse som anställd hos den som betalat ut ersättningen för arbetet. Görs ingen sådan anmälan, och utbetalningen skett i näringsverksamhet, kan utbetalaren enligt 12 kap. 3 § SBL bli skyldig att betala skatten för ersättningen och räntan på skatten.

Motionen

I motion Sk259 av Maud Ekendahl (m) behandlas frågan om eventuellt anställningsförhållande, trots innehav av F-skattsedel. I motionen betonas att en företagare bör kunna engagera en annan företagare med F-skattsedel för ett tillfälligt arbete utan att anses som arbetsgivare. Enligt motionären råder för närvarande en sådan osäkerhet om en ersättning kommer att anses som ersättning för arbete i stället för betalning att många tvekar att anlita en underentreprenör för att utföra en del av arbetet, t.ex. vid arbetstoppar. Motionären vill ha en ändring av reglerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill erinra om att en motsvarande bestämmelse har funnits länge i uppbördslagstiftningen, ända sedan B-skattens tid. En redovisning av motiven till den nuvarande lagstiftningen återfinns i prop. 1991/92:112 s. 89 och 109 och i prop. 1996/97:100 s. 543 och 590–591. Härav framgår att syftet är att förhindra missbruk av F-skattreglerna, t.ex. om det är så att F-skattsedelsinnehavaren själv arbetar åt uppdragsgivaren under sådana förhållanden att det är uppenbart att han är att anse som anställd hos uppdragsgivaren. Utskottet vill också påpeka att det finns möjlighet för uppdragsgivaren att tillsammans med uppdragstagaren begära förhandsbesked i frågan eller vända sig till skattemyndigheten för råd. Utskottet finner det inte motiverat att påkalla någon ändring av reglerna utan avstyrker motion Sk259.

Kontrollavgift för ersättning vid tillfälligt arbete m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår några motioner om att höja beloppsgränsen för näringsidkare som skall lämna kontrollavgift för tillfälligt arbete samt ett motionsyrkande om utvidgat arbetsgivaravgiftsuttag.

Bakgrund

Den som bedriver näringsverksamhet skall lämna kontrollavgift på ersättning eller förmån av tillfälligt arbete om ersättningen eller förmånen

uppgår till 100 kr. För fysiska personer gäller i stället en beloppsgräns på 1 000 kr. Denna ordning, som gäller sedan år 1956, har överförts oförändrad till den nya lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter som trätt i kraft den 1 januari 2002 (prop. 2001/02:25, bet. 2001/02:10). De nedan redovisade motionerna väcktes när lagstiftningsärendet var aktuellt i riksdagen under hösten 2001, men den slutliga behandlingen av dem sköts upp för ytterligare beredning.

Motionerna

I motion Sk26 (yrkande 3) av Carl Fredrik Graf m.fl. (m) yrkas en höjning av beloppsgränsen för näringsidkare till 1 000 kr. Samma yrkande återkommer i motion Sk24 (yrkandena 2 och 3) av Per Rosengren m.fl. (v), som också innehåller förslag om att kompensera det förväntade inkomstbortfallet av en sådan åtgärd genom att ta ut arbetsgivaravgifter på totalbeloppet som företaget betalat ut i form av ersättningar och förmåner vid tillfälliga arbeten på belopp understigande 1 000 kr. Även i motion Sk25 (yrkande 2) av Kenneth Lantz m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om en höjning för näringsidkare skall lämna kontrolluppgift för tillfälligt arbete till 1 000 kr samt att en finansiering kan ske genom en särskild schablonavgift.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet har yttrat sig över motion Sk24 yrkande 3 (v), dvs. frågan om ett utvidgat uttag av arbetsgivaravgifter på ersättningar m.m. understigande 1 000 kr. Socialförsäkringsutskottet avstyrker yrkandet som utskottet menar skulle stå i strid mot strävandena att stärka sambandet mellan förmåner och avgifter i socialförsäkringssystemet. Socialförsäkringsutskottets yttrande är fogat som bilaga 2 till detta betänkande.

Riksskatteverkets yttrande

Riksskatteverket har yttrat sig över samtliga de nu aktuella motionsyrkandena och avstyrkt alla förslag. Förslaget att höja beloppsgränsen för när kontrolluppgift skall lämnas avstyrks bl.a. därför att det skulle medföra att ersättningarna inte skulle komma med i de förtryckta uppgifterna på den förenklade deklARATIONEN utan tvinga de skattskyldiga att föra egna anteckningar om ersättningar under tusenlappen, kräva stora resurser för skattemyndigheterna vid s.k. datafångst och granskning och innebära upp emot en halv miljon tilläggsuppgifter i deklARATIONERNA. Även förslaget att öka uttaget av arbetsgivaravgifter ställer sig Riksskatteverket avvisande till bl.a. därför att det skulle innebära att ett sådant uttag, utan koppling till socialförsäkringssystemet, skulle innebära ett betydande avsteg från principen att socialavgifter betalas på ersättning för arbete som är förmånsgrundande.

Detta avsteg från socialavgiftslagstiftningens grunder är ensamt ett tillräckligt skäl för att Riksskatteverket kraftigt skall avstyrka yrkandet. Därutöver innebär förslaget enligt Riksskatteverket försvårad kontroll och ökat kontrollbehov för skattemyndigheterna samt ökade fullgörandekostnader för i första hand de mindre arbetsgivarna. Riksskatteverket menar dessutom att den här typen av avgifter, som i själva verket enligt verket är en ren skatt, av EG-rättsliga skäl inte skulle kunna påföras en utländsk arbetsgivare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet håller med socialförsäkringsutskottet och Riksskatteverket om att det finns starka invändningar av såväl principiell som praktisk natur mot de förslag som lagts fram i motionerna. Utskottet avstyrker därför samtliga i detta avsnitt behandlade motioner och motionsyrkanden.

Redovisning av arbetsgivaravgifter m.m. på slutskattebesked och lönebesked

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motioner om att arbetsgivaravgifter m.m. skall redovisas på slutskattebesked och löneuppgifter.
Jfr reservation 3 (m).

Motionerna

I motionerna Sk240 av Inger René (m) och Sk345 av Catharina Hagen (m) krävs en redovisning av arbetsgivaravgifterna på slutskattebeskedet. I motionerna Sk256 av Stefan Hagfeldt och Ola Sundell (m), Sk340 av Anna Lilliehök (m), Sk415 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) och Sk429 av Lars Lindblad (m) begärs att de anställdas lönebesked skall utformas så att de innehåller en redovisning av arbetsgivaravgifterna, i de två sistnämnda motionerna dock endast de statligt anställdas lönebesked. I motion Sk410 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) påkallas åtgärder för att inte enskilda löntagare skall drabbas av orättfärdiga skattekrav. Motionären efterlyser bl.a. bättre specifikation av skatteavdragen på lönebeskedet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare framhållit att det givetvis står arbetsgivarna fritt att som en frivillig serviceåtgärd till de anställda lämna information om arbetsgivaravgifterna på lönebeskeden eller på annat sätt. Enligt vad utskottet

känner till är en sådan ordning också vanligt förekommande. Utskottet vidhåller (se bet. 2000/01:SkU16) dock uppfattningen att det inte finns anledning att införa ett obligatoriskt uppgiftslämnande för arbetsgivarna, vare sig de offentliga eller privata, och belasta dem med det merarbete och de kostnader som ett sådant uppgiftslämnande skulle medföra. Strävandena bör tvärtom vara att så långt som möjligt begränsa arbetsgivarnas uppgiftsskyldighet.

När det gäller den speciella frågan som tas upp i motion Sk410 om arbetsgivarens skyldighet att lämna en specifikation av gjorda skatteavdrag på lönebeskeden, anser utskottet att de bestämmelser som redan finns är tillräckliga. Enligt 5 kap. 12 § SBL skall nämligen den som betalar ut ersättning för arbete vid varje utbetalningstillfälle lämna mottagaren uppgift om skatteavdragets belopp. Enligt 12 kap. 2 § samma lag är den som har gjort skatteavdrag skyldig att betala det innehållna beloppet.

Även när det gäller utformningen av slutskattebeskedet vill utskottet erinra om att syftet med dessa besked är att de skall ge information om den slutliga skatten och om resultatet av myndigheternas skatteberäkning. Några obligatoriska lagbestämmelser om att dessa besked skall innehålla annat än vad den skattskyldige behöver för att kontrollera sina skatteförhållanden och myndigheternas beräkningar behövs enligt utskottets mening inte. Enligt 11 kap. 15 § SBL är det just detta som skall framgå av beskedet, och någon ändring av lagbestämmelsen är således inte påkallad. Däremot är det enligt utskottets uppfattning positivt om skattemyndigheterna på andra sätt sprider kunskap om arbetsgivaravgifternas storlek och hur de beräknas.

Med det anförda avstyrker utskottet de nu behandlade motionerna.

Ändrad förfallodag för preliminärskatt och arbetsgivaravgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att senarelägga den tidpunkt då företag skall betala in skatteavdrag och arbetsgivaravgifter.

Gällande bestämmelser

Mindre företag – med en mervärdesskattepliktig omsättning på högst 40 miljoner kronor – skall redovisa och betala in skatteavdrag och arbetsgivaravgifter på utbetalda löner senast den 12 i månaden efter den månad då lönen betalades ut (redovisningsperioden). I januari och augusti skall redovisningen och inbetalningen i stället ske senast den 17. Företag som skall redovisa mervärdesskatt på ett beskattningsunderlag överstigande 40 miljoner kronor, skall också i regel betala in innehållen skatt och arbetsgivaravgifter senast den 12 i månaden efter redovisningsperioden (i

januari och augusti den 17) men deklarationen behöver inte lämnas förrän den 26 i samma månad. F-skatt och särskild A-skatt skall betalas senast den 12 i varje månad (i januari och augusti den 17).

Motionen

I motion Sk452 av Ewa Thalén Finné och Cristina Husmark Pehrsson (m) yrkas att förfallodagen för betalning av preliminärskatt och arbetsgivaravgifter skall ändras från den 12 i månaden efter lönemånaden till den 5 i andra månaden efter lönemånaden. Motionären framhåller att den nuvarande ordningen innebär att många företagare med personalintensiv verksamhet måste betala in källskatt och arbetsgivaravgifter innan betalning för månadens fakturering för levererade tjänster erhållits.

Utskottets ställningstagande

De aktuella inbetalningsdagarna beslutades i samband med skattekontoreformen år 1997 (prop. 1996/97:100 del 1 s. 288–290, bet. 1996/97:SkU23). De nya dagarna innebar en liten men dock lättnad i förhållande till vad som gällde tidigare, då inbetalningsdagen var den 10 i uppbörds månaden. Ännu tidigare var inbetalningsdagen den 18 i uppbörds månaden. Beslutet att flytta dagen från den 18 till den 10 i uppbörds månaden fattades av samordningsskäl och statsfinansiella skäl (prop. 1994/95:92, bet. 1994/95:SkU12). I det nya skattekontosystemet äger dessa skäl enligt utskottets mening alltså giltighet och utskottet avstyrker därför motion Sk452.

Inbetalning av kvarskatt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om en utvärdering av reglerna om inbetalning av kvarskatt.

Jfr reservation 4 (v).

Gällande bestämmelser

Enligt 16 kap. 6 § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) skall obetald slutlig skatt betalas senast den förfallodag som infaller närmast efter det att 90 dagar har gått från den dag då ett grundläggande beslut om slutlig skatt fattades. Enligt andra stycket samma paragraf är motsvarande frist beträffande skatt som har bestämts genom omprövningsbeslut 30 dagar. Det ankommer på den skattskyldige själv att betala in obetald slutlig skatt. Arbetsgivarens tidigare medverkan i betalningen slopades i samband med

införandet av den nya skattebetalningslagen (prop. 1996/97:100 s. 358–362, bet. 1996/97:SkU23 s. 234).

Motionen

I motion Sk464 återkommer Marie Engström och Per Rosengren (v) med krav på en utvärdering av reglerna om inbetalning av kvars katt. Motionärerna är kritiska både till att arbetsgivaren numera inte behöver medverka till att den kvarstående skatten betalas in och att betalningsfristen om 90 dagar innebär att betalningen i många fall måste ske strax före jul, när ekonomin är ansträngd för många hushåll. De anser sig dessutom ha noterat att andelen som restförts i kronofogdemyndighetens register på grund av obetald skatt har ökat jämfört med tidigare. Motionärerna påpekar att utskottet tidigare av regeringen har efterlyst en utvärdering av det nya systemet för inbetalning av kvars katt för att utröna vilka konsekvenser detta fått för såväl myndigheter som skattskyldiga.

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkanden liknande det nu aktuella har tidigare avstyrkts av bl.a. det skälet att de skattskyldiga med förenklad deklaration redan på den förtryckta deklarationsblanketten får tydliga besked om sina skatteförhållanden. Av Riksskatteverkets nyligen genomförda utvärdering av skattekontoreformen från ett medborgarperspektiv (RSV Rapport 2001:5 s. 56) framgår att de som har att betala kvars katt i allmänhet förstår av kontoutdraget både hur mycket skatt och ränta som skall betalas och när betalningen senast skall ske. Enligt vad utskottet inhämtat från Finansdepartementet synes kvars kattreglerna i skattebetalningslagen fungera bra, och någon utvärdering av det slag som motionärerna begär är inte aktuell. Utskottet avstyrker därför med det anförda motion Sk464.

Anstånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motioner om liberalare anståndsregler.
Jfr reservation 5 (m).

Gällande bestämmelser

Ett taxeringsbeslut är verkställbart även om det inte har vunnit laga kraft. Den skattskyldige kan alltså inte genom att överklaga beslutet påverka skyldigheten att i föreskriven tid och ordning betala den skatt som debiterats på grund av taxeringen. Under vissa förutsättningar kan emellertid den

skattskyldige enligt regler i skattebetalningslagen få anstånd med att betala in skatten. Enligt 17 kap. 2 § SBL får skattemyndigheten i samband med omprövning eller överklagande bevilja anstånd med inbetalning av skatt

1. om det kan antas att den skattskyldige kommer att få befrielse helt eller delvis från skatten,
2. om den skattskyldige begärt omprövning av eller överklagat ett beskattningsbeslut och det är tveksamt om den skattskyldige kommer att bli skyldig att betala skatten, eller
3. om den skattskyldige begärt omprövning av ett beskattningsbeslut eller ett sådant beslut överklagats och det skulle medföra betydande skadeverkningar för den skattskyldige eller annars framstå som oskäligt att betala skatten.

Motionerna

I en kommittémotion av *Moderata samlingspartiet* om rättssäkerhet i beskattningen, nämligen motion Sk260 av Carl Fredrik Graf m.fl., begärs i denna del (yrkande 7) ett tillkännagivande av riksdagen om en ändring av anståndsreglerna så att generellt anstånd med betalning av skatt medges om den skattskyldige begär omprövning respektive överklagar sin taxering eller annat skattebeslut, om inte begäran om omprövning eller överklagandet är uppenbart ogrundat. I motion Sk453 av Ewa Thalén Finné och Cristina Husmark Pehrsson (m) inriktar sig motionärerna på de fallen att skatten uppdebiterats. Motionärerna anser principiellt att ingen uppdebiterad skatt baserad på beslut i första instans skall kunna drivas in förrän beslutet prövats i länsrätten. I bägge motionerna kritiseras anståndsreglerna för att vara alltför hårda och restriktiva.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det skulle föra för långt att införa regler som automatiskt ger en skattskyldig extra kredittid om det begärs omprövning av ett skattebeslut eller om beslutet överklagas eller gäller en uppdebiterad skatt. Att införa en sådan generell rätt till anstånd med betalning av skatten skulle, enligt utskottets uppfattning, riskera att urholka betalningsmoralen och öka belastningen på myndigheter och domstolar. Samtidigt vill utskottet erinra om att utredningsbetänkandet SOU 2001:25 Skattetillägg m.m. innehåller bl.a. ett förslag om anstånd vid omprövning, dock endast anstånd med skattetillägg. Utredningens förslag bereds inom Finansdepartementet och en lagrådsremiss är planerad till hösten 2002. Enligt vad utskottet erfarit kan det inte uteslutas att lagrådsremissen även tar upp frågor om anstånd med skatten. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sk260 yrkande 7 och Sk453.

Revision

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att införa restriktivare regler för när skattemyndigheterna får företa revision.
Jfr reservation 6 (m).

Bakgrund

Den 1 november 1997 (prop. 1996/97:100, bet. 1996/97:SkU23) ändrades revisionsreglerna för att effektivisera skattekontrollen. Ändringen, som grundade sig på Skatteflyktskommitténs betänkande (SOU 1996:79) Översyn av revisionsreglerna, innebar att revision kan ske för löpande period och hos tredje man. Vidare får kassakontroll, lagerinventering och liknande fysisk kontroll företas i form av s.k. överraskningsrevisioner. Reglerna för tullrevision ändrades på motsvarande sätt.

Motionen

I den tidigare nämnda kommittémotionen av *Moderata samlingspartiet* om rättssäkerhet i beskattningen, nämligen motion Sk260 (yrkande 1) av Carl Fredrik Graf m.fl., återkommer motionärerna till frågan om att återställa tidigare regler om revision m.m. Motionärerna vill att reglerna skall utformas så att tredjemanskontroll skall begäras via föreläggande och att det annars skall betraktas som en tvångsåtgärd för vilken särskilda rättssäkerhetsgarantier bör gälla. Vidare vill de att det skall finnas en rätt för den enskilde att ställa handlingarna till skattemyndighetens förfogande i stället för att själv samla in uppgifterna. De menar dessutom att reglerna om revision under löpande period skall upphävas samt att tullagen skall utformas på motsvarande sätt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande att skattemyndigheterna behöver förfoga över resurser, befogenheter och rimliga kontrollinstrument för att se till att skattereglerna efterlevs. Ytterst gäller det att säkra tilltron till skattesystemet, upprätthålla marknadens spelregler och se till att skattebördan fördelas i enlighet med lagstiftarens intentioner. Mot denna bakgrund anser utskottet att möjligheten att företa revision för att kontrollera att skattskyldighet och kontrolluppgiftsskyldighet fullgjorts riktigt och fullständigt inte kan undvaras. Utskottet anser vidare att möjligheten till tredjemansrevisionerna måste bibehållas, att uppgifter ur räkenskaperna måste kunna säkras innan ett bolag töms eller säljs till en s.k. målvakt, att

svårkontrollerad verksamhet som riktar sig direkt till konsumenter och där kvitto inte erfordras måste kunna bevakas särskilt samt att myndigheterna måste kunna företa revision av löpande period och – i vissa särskilda fall – s.k. överraskningsrevisioner. Lojala företag med ordning och reda på sina räkenskaper torde inte ha någon anledning att frukta en revision. Tvärtom vet dessa företagare att väl insatta revisioner hjälper till att upprätthålla sunda konkurrensförhållanden på marknaden. Vad särskilt gäller de s.k. tredjemansrevisionerna är dessa enligt utskottets mening nödvändiga med hänsyn till angelägenheten för skatterevisorerna att omedelbart ta del av det begärda materialet. Den av motionärerna förordade föreläggandemetoden skulle enligt utskottets uppfattning i många fall kunna leda till irreparabla dröjsmål innan skatterevisorerna får del av den begärda informationen.

Samtidigt är utskottet medvetet om – och har tidigare betonat – att revisionsverksamheten måste läggas upp så att rimliga krav på rättssäkerhet och integritet iaktas. Det är därför enligt utskottets mening riktigt och viktigt att skattemyndighetens rätt att företa revision hos ett företag är omgärdad med restriktioner som bl.a. går ut på att en revision i första hand skall ske i samverkan med den som skall revideras och på ett sådant sätt att verksamheten inte onödigt hindras. En revision får inte heller pågå längre än nödvändigt. I bestämmelserna står det också att räkenskapsmaterial och andra handlingar som överlämnats till revisorn skall återlämnas till den reviderade senast när revisionen avslutats.

Mot bakgrund av det anförda finner utskottet att rättssäkerhetsaspekterna är rimligen tillgodosedda då det gäller reglerna för revision. Någon ändring av reglerna i den riktning motionärerna förespråkar finner utskottet inte motiverad och utskottet avstyrker därför motion Sk260 yrkande 1.

Skatte- och tulltillägg

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om lindringar i reglerna om skattetillägg.

Jfr reservation 7 (m).

Motionen

I kommittémotionen av *Moderata samlingspartiet* – motion Sk260 (yrkandena 2–4 och 8) – påkallar Carl Fredrik Graf m.fl. ett genomförande av vissa av förslagen i utredningsbetänkandet SOU 2001:25 Skattetillägg m.m. Det skulle innebära att skattetillägg skall påföras bara om den oriktiga uppgiften lämnats med uppsåt eller av oaktsamhet som inte kan anses ursäktlig. Beträffande tulltillägg bör enligt motionärerna motsvarande regler gälla, dock att tulltilläggen bör avskaffas helt när det är fråga om

periodiseringsfel avseende såväl direkt som indirekt skatt. Motionärerna avvisar dock tanken på en höjning av procentsatsen från 20 till 40 % för mervärdesskatte-, punktskatte- och socialförsäkringsområdet, vilket utredningen också föreslagit. Motionärerna understryker slutligen att ingen skall behöva medverka i en fällande dom mot sig själv genom att tvingas medverka i en skatteutredning som övergår i en brottsutredning.

Utskottets ställningstagande

Som motionärerna själva nämner har de aktuella frågorna tagits upp i utredningsbetänkandet SOU 2001:25 Skattetillägg m.m., som utskottet berört i det föregående. Beredning av de förslag som lagts fram i detta betänkande – och som i inte oväsentliga delar ligger i linje med vad motionärerna föreslår – pågår för närvarande inom Regeringskansliet med sikte på en proposition senare, och enligt vad utskottet erfarit planeras en lagrådsremiss till hösten. Utskottet anser att regeringens ställningstagande bör avvaktas innan utskottet tar ställning i sak till de väckta frågorna, och utskottet avstyrker därför motion Sk260 yrkandena 2–4 och 8.

Förseningsavgift

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om avskaffad förseningsavgift samt en översyn av förfallodagsbestämmelsen och föreningars behov av att registrera sig som arbetsgivare vid tillfälliga utbetalningar.
Jfr reservation 8 (kd).

Lagstiftning under hösten 2001

Förseningsavgiften enligt SBL sänktes genom beslut i riksdagen under hösten 2001 och är fr.o.m. år 2003 på två nivåer. Om förseningen är av engångskaraktär är förseningsavgiften 500 kr, och om den skattskyldige inte följt ett föreläggande om att deklarerera eller tidigare låtit bli att lämna deklARATION är den 1 000 kr (prop. 2001/02:29, bet. 2001/02:SkU9).

Skattekontoreformen 1997 innebar bl.a. att betalning av de belopp som redovisas i skattedeklarationerna skall ske till skattemyndighetens konto senast vid den tidpunkt då deklARATIONEN skall vara inlämnad. Skatter och avgifter skall ha bokförts på skattemyndighetens konto senast denna dag, som benämns förfallodagen. Före skattekontoreformen gällde att skatten ansågs betald då inbetalning skett till post eller bank.

Motionen

I motion Fi297 (yrkande 44) av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkas att förseningsavgifterna slopas och att reglerna om vilken dag som skall räknas som betalningsdag ses över. Vidare anser motionärerna att företag som i förväg skall beräkna sin inkomst för att månadsvis betala in preliminär F-skatt i stället bör få göra det i den takt som faktiskt intjänad inkomst uppstår. Motionärerna för även fram ett önskemål om ett enklare system för föreningar som tillfälligt betalar ut skattepliktiga arvoden eller liknande, så att de slipper att först registrera sig som arbetsgivare och sedan avregistrera sig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner ingen anledning att nu ompröva sitt ställningstagande från i höstas om förseningsavgiftsreglernas utformning. Ändringen som beslutades i höstas innebär en betydande lättnad för dem vars försening kan bedömas vara av engångskaraktär. Det bör även i detta sammanhang nämnas att inom Finansdepartementet bereds för närvarande förslaget i Ds 2000:70 om en ändring av reglerna om förseningsavgift i 5 kap. 5 § taxeringslagen (1990:324), som går ut på att skapa en förseningsavgift i tre nivåer om en självdeklaration inte avlämnas i tid. Arbetet är inriktat på att avlämna en lagrådsremiss under hösten 2002. Utskottet anser att resultatet av detta arbete bör avvaktas innan ställning tas till sådana ändringar i reglernas utformning som motionärerna förespråkar.

Utskottet vidhåller också sitt ställningstagande att det inte behövs någon översyn av reglerna för när en skatteinbetalning skall anses ha skett. Dessa regler ligger enligt utskottets mening i linje med vad som gäller i andra sammanhang då pengar skall betalas. Med nuvarande IT-teknik och andra betalningsmöjligheter bör de inte bereda skattebetalarna några speciella problem, och av RSV:s tidigare omnämnda utvärdering av skattekontoreformen från ett medborgarperspektiv (RSV Rapport 2001:5) framgår också att företag av olika storlek anser att både inbetalningar och utbetalningar i stort sett fungerar bra.

Problemet med ideella förenings skyldighet att registrera sig som arbetsgivare även vid tillfälliga utbetalningar av skattepliktiga arvoden och liknande har lösts av RSV praktiskt så att den som behöver redovisa utbetalda belopp en gång per år bara behöver lämna skattedeklarationer för den aktuella månaden. Det har blivit möjligt genom att den aktuella verksamheten registreras som säsongmässig, och då skickas bara en skattedeklaration ut. Det sker vid årets ingång.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion Fi297 yrkande 44.

Avveckling av skattenämnderna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att avveckla skattenämnderna.

Gällande ordning

Beslut i ett taxeringsärende fattas enligt taxeringslagen (1990:324) av behörig skattemyndighet. Vissa ärenden avgörs i skattenämnd. Skattenämnden är enligt 2 kap. 7 § taxeringslagen sedan den 1 januari 2000 beslutsför när ordförande eller vice ordförande och tre ledamöter är närvarande. Nämnden är dock beslutsför med tre ledamöter, bland dem ordföranden eller vice ordföranden, om de är ense om utgången i ärendet. Fler än ordföranden eller vice ordföranden och fem övriga ledamöter får inte delta i behandlingen av ett ärende.

Motionen

I motion Sk451 av Ewa Thalén Finné och Cristina Husmark Pehrsson (m) begärs en utredning om avveckling av skattenämnderna. Motionärerna anser att handläggningen i skattenämnderna inte fyller rimliga krav på en allsidig och rättssäker behandling av taxeringsärendena. I verkligheten, menar motionärerna, fungerar skattenämnderna som en sorts legitimering av de beslut som taxeringstjänstemännen redan tagit.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har under de senaste åren återkommande prövat frågor om skattenämndernas beslutsformer och sammansättning men någon anledning att överväga att helt avskaffa skattenämnderna har inte förekommit. Utskottet anser nu liksom tidigare att skattenämnderna fyller en viktig funktion då det gäller att tillförsäkra medborgarna inflytande i skattebesluten och avstyrker motion Sk451.

Generalklausuler, skatteflyktslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motioner om ett tillkännagivande om generalklausulers orimlighet och om att avskaffa skatteflyktslagen.

Jfr reservation 9 (m, fp).

Bakgrund

År 1980 infördes en lag mot skatteflykt. Lagen, som var av tillfällig karaktär, skärptes 1982 och förlängdes i olika omgångar tills den upphävdes hösten 1992. Den 1 juli 1995 återinfördes lagen (prop. 1994/95:209, bet. 1994/95:SkU30). Reglerna har senast den 1 januari 1998 givits en något ändrad utformning (prop. 1997/98:170, bet. 1997/98:SkU30).

Motionerna

I en kommittémotion av *Moderata samlingspartiet*, nämligen motion Sk260 (yrkandena 5 och 6) av Carl Fredrik Graf m.fl., hemställs om ett uttalande om att det inte är rimligt med generalklausuler i skattelagstiftningen. Motionärerna yrkar dessutom att skatteflyktslagen avskaffas. *Folkpartiet* yrkar i partimotionen Fi285 (yrkande 25) av Lars Leijonborg m.fl. avskaffande av generalklausulen mot skatteflykt.

Utskottets ställningstagande

Liksom vid sin tidigare prövning av skatteflyktslagen och den s.k. generalklausulen i denna lag finner utskottet att det alltså finns utrymme för sådana förfaranden som är att betrakta som skatteflykt genom att t.ex. skillnaderna i beskattningen av arbetsinkomster och kapitalinkomster och andra asymmetrier i beskattningssystemet utnyttjas för att uppnå orätmätiga fördelar. De lagtolkningsmetoder som finns har visat sig otillräckliga när det gäller att förhindra och motverka skatteflyktsförfaranden, och det finns därför enligt utskottets uppfattning ett behov av en lagstadgad tolkningsanvisning som ger möjlighet att under vissa förutsättningar angripa förfaranden som inte kan förhindras eller motverkas med annan lagstiftning. Utskottet anser således att skatteflyktslagen och dess generalklausul fyller en viktig funktion och avstyrker motion Sk260 yrkandena 5 och 6 och motion Fi285 yrkande 25.

Ersättning för ombudskostnader i skattemål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om utökade möjligheter till ersättning av det allmänna för ombudskostnader i ärenden och mål om skatt. Jfr reservation 10 (m, kd).

Gällande bestämmelser

Möjligheten att få ersättning för kostnader för bl.a. ombud regleras i lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m.m. Bestämmelsen innebär bl.a. att en skattskyldig som i ett mål har haft kostnader hos domstol eller andra myndigheter för ombud eller biträde, utredning eller annat som skäligen behövts för att ta till vara hans rätt skall beviljas ersättning om

1. han helt eller delvis vinner bifall till sina yrkanden i ärendet eller målet,
2. målet avser en fråga som är av betydelse för rättstillämpningen, eller
3. det finns synnerliga skäl för ersättning.

Vissa kostnader får inte ersättas, t.ex. för deklaration och för eget arbete.

Motionen

I motion Sk296 Kenneth Lantz (kd) begärs en utredning om ökade möjligheter att få ersättning för ombudskostnader i skattemål. Det är enligt motionären fortfarande alltför svårt att erhålla ersättning för sina kostnader om man nödgas ifrågasätta skattemyndighetens bedömning eller överklaga taxeringsbeslut. Motionären framhåller också att ombudskostnader i skattetvister regelmässigt är uteslutna från rättsskyddet i hemförsäkringar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill påpeka att när de nuvarande bestämmelserna om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt infördes den 1 juli 1994 innebar de för den enskilde en utvidgning av ersättningsmöjligheterna. Utskottet har tidigare betonat att principen också bör vara att ersättning skall beviljas en skattskyldig som verkligen har behov av juridisk sakkunskap för att på ett effektivt sätt kunna föra sin talan. Det bör emellertid också beaktas att förvaltningsmyndigheter och förvaltningsdomstolar är skyldiga att självmant införskaffa den utredning som krävs och att behovet av ombud i skattemål därför normalt sett är betydligt mindre än i t.ex. ett tvistemål vid allmän domstol. Att utforma ersättningsreglerna så att de kompenserar för eventuella brister i detta hänseende i hemförsäkringarna kan enligt utskottets mening inte komma på fråga. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sk296.

Åtgärder mot ekonomisk brottslighet, handel med skalbolag etc.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om ytterligare åtgärder i kampen mot den ekonomiska brottsligheten på skatte- och tullområdet. Motionärerna tar upp handel med skalbolag, momsbedrägerier, cigarettsmuggling samt brottsligheten inom restaurangbranschen. Utskottet betonar dock att frågan är viktig.

Motionen

I motion Sk414 av Bengt Silfverstrand och Anders Karlsson (s) framhålls att den ekonomiska brottsligheten är ett av de allvarligaste och mest svårbemästrade slagen av kriminalitet som drabbar såväl enskilda som näringsliv. Enligt motionärerna har den ekonomiska brottsligheten fått en sådan omfattning och karaktär att den utgör ett hot mot samhällssolidariteten. Motionärerna lyfter fram några områden där åtgärder är särskilt angelägna och dessutom möjliga att snabbt genomföra, nämligen handel med skalbolag, momsbedrägerier, cigarettsmuggling samt brottsligheten inom restaurangbranschen. Motionärerna påkallar ett uttalande från riksdagens sida för att påskynda konkreta åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet håller med motionärerna om att skattebrottsligheten – som är en del av en större ekonomisk brottslighet – är ett stort och kanske växande problem som undergräver solidariteten i samhället och som därför måste bekämpas på bred front och med stor kraft. Bekämpningen av skattefusk har de senaste åren ansetts som en prioriterad uppgift inom skatteförvaltningen och riksdagen har i de senaste årens budgetbeslut tillfört denna verksamhet ökade resurser. I anslutning till behandlingen av en motion liknande den nu aktuella samt ytterligare några motioner om åtgärder mot skattebrottslighet och annan ekonomisk brottslighet lämnade utskottet förra året en översiktlig redogörelse för de initiativ på området som tagits, och utskottet hänvisar till denna redogörelse (bet. 2000/01:SkU16 s. 19–21). Regeringen, som varje år redovisar läget beträffande den ekonomiska brottsligheten i en skrivelse till riksdagen, har senast i höstas gjort detta i skrivelse 2001/02:40 som för närvarande bereds i justitieutskottet.

På just de områden där motionärerna efterlyser åtgärder pågår för närvarande vissa projekt. Beträffande *skalbolag* förbereder regeringen en proposition, och en lagrådsremiss har nyligen avlämnats som går ut på att införa nya skatteregler mot handel med skalbolag. Innebörden av de nya

bestämmelserna är att den som säljer skalbolagsandelar skall ta upp kapitalvinsten som inkomst av passiv näringsverksamhet om inte särskilda skäl talar emot detta eller säkerhet ställs för skatten. På *punktskatteområdet* förbereds också en proposition – en lagrådsremiss är planerad att lämnas senare i vår – om att skärpa den straffrättsliga sanktioneringen av EG:s beskattningsordning för punktskatter på alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter och förbättra möjligheterna att kontrollera punktskattepliktiga varor som förs in till Sverige från andra EG-länder (se Ds 2001:58 Straffrättslig sanktionering av EG:s punktskatteregler för alkohol, tobak och mineraloljor). När det gäller kontrollen av punktskattepliktiga varor har EG-kommissionen nyligen lagt fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om datorbehandling av uppgifter om förflyttningar och kontroller av punktskattepliktiga varor (alkohol, tobak och mineraloljor), ett förslag som stöds av Sverige (se Regeringskansliets faktapromemoria 2001/02:FPM46 Datoriserat punktskattekontrollsystem). Vad slutligen gäller *restaurangnäringens skatteförhållanden* och ett eventuellt införande av en licensavgift tangeras frågan i RSV:s nyligen avlämnade rapport 2002:3 Schablonbeskattning ? – en principskiss. I rapporten diskuteras bl.a. schablonbeskattning för vissa småföretag med arbetsintensiva och huvudsakligen tjänsteproducerande verksamheter eller varuproducerande verksamheter med en eller ett litet antal ensartade produkter. RSV tar i och för sig inte ställning till om schablonbeskattning skall införas, men om så ändå skall ske föreslår RSV att reglerna i ett inledningsskede skall omfatta t.ex. frisörer, mindre restauranger (pizzerior) och smågodisbutiker.

Av det anförda framgår att utskottet delar motionärernas uppfattning att kampen mot skattebrottslighet är en synnerligen viktig fråga som påkallar kraftfulla åtgärder. Inom EU och inom Regeringskansliet pågår också olika projekt för att förbättra myndigheternas möjligheter att effektivisera detta arbete. Motionärerna får anses vara skäligen tillgodosedda med detta, och utskottet avstyrker därför motion Sk414.

Tullfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motioner om ökat samarbete tull-polis, om tullprocedurerna vid gränsen till Norge samt om att tullen skall ges befogenheter att ombesörja miljökontroll och lastsäkringskontroll på fartyg.

Jfr reservationerna 11 (m, kd, c, fp) och 12 (c).

Motionerna

I en kommittémotion av *Moderata samlingspartiet*, motion Sk254 Carl Fredrik Graf m.fl., föreslås att tullen skall få samarbeta med polisen i fråga om personer som saknar identitetshandlingar på samma sätt som skett i Skåne. Motionärerna syftar på en samverkansöverenskommelse som Tullverket Skåne har tecknat med Polismyndigheten i Skåne, Kustbevakningens region syd och Migrationsverket region syd om en operativ samverkan i gränskontrollen rörande personkontroll. Huvudansvaret för personkontrollen åvilar dock polisen. Påträffas personer som vid tullkontroll enligt vissa särskilda lagar inte kan identifiera sig har tidigare tips härom lämnats till polisen. Tullen har dock upphört med dessa rutiner, framhåller motionärerna, eftersom fråga uppstått om samarbetet är förenligt med Schengenöverenskommelsen.

I motion Sk344 av Inger Strömbom (kd) efterlyses ökat samarbete med Norge för att minska tullbyråkratin för skogs- och träföretagens transporter över norsk-svenska gränsen. Motionären vill att de aktuella företagen skall slippa den nuvarande mycket omfattande pappersexercisen vid återkommande transporter av råvaror eller halvfabrikat över gränsen.

I en partimotion av *Centerpartiet*, nämligen motion MJ337 (yrkande 27) av Agne Hansson m.fl., begärs en utredning om möjligheterna att öka tullens befogenheter att genomföra miljökontroller och lastsäkringskontroller på fartygen för att kunna förebygga miljöbrott till havs.

Utskottets ställningstagande

Vad först gäller samarbetet tull-polis vill utskottet understryka att det tidigare har ställt sig bakom tanken på ett fördjupat samarbete mellan tull och polis där ett sådant samarbete är till gagn för verksamheten, t.ex. för att effektivisera kampen mot narkotika (se bet. 1997/98:SkU1 s. 18). Sådana samarbetssträvanden mellan tullen och polisen och mellan tullen och andra myndigheter ställer utskottet sig givetvis alltså positivt till, men att närmare bedöma på vilket sätt samarbetet skall ta form anser utskottet inte vara utskottets sak, i synnerhet inte om det gäller lokalt eller regionalt samarbete. Samarbetet får dock givetvis inte ta en sådan form att gällande lagar och

internationella överenskommelser (t.ex. Schengen) åsidosätts. Enligt vad utskottet erfarit följer Regeringskansliet samarbetssträvandena uppmärksam. Motionärerna får anses tillgodosedda härmed och utskottet avstyrker följaktligen motion Sk254.

När det gäller problemen med tullverksamheten vid svensk-norska gränsen vill utskottet erinra om att Tullverket har som övergripande mål att minimera näringslivets kostnader för tullprocedurerna och tillhandahålla en god service så att den legitima handeln med tredje land underlättas i största möjliga utsträckning. I detta syfte har Tullverket i nära samarbete med det svenska näringslivet utvecklat en ny modell – kallad Servicetrappan – som är avsedd att förenkla tullprocedurerna för företagen och därigenom sänka handels-trösklarna. Tanken är att aktörerna själva skall ta på sig ett större ansvar för kvaliteten i sin tullhantering och därigenom i större utsträckning få del av Tullverkets möjligheter till förenklingar. Rent praktiskt innebär detta att aktörerna i näringslivet stegvis kan välja nivå av service och förenklingar. Den 1 mars 2002 öppnades Servicetrappan för allmänt bruk. Utskottet anser att det finns skäl att avvakta hur verksamheten med Servicetrappan utvecklar sig.

Dessutom vill utskottet påpeka följande. Under skatteutskottets offentliga utfrågning den 19 februari 2002 med bl.a. statssekreterare Sven Eric Söder, Utrikesdepartementet, om integrationen i Öresundsregionen ställdes även frågor om samarbetet mellan Sverige och Norge respektive Sverige och Finland för att lösa problem med bl.a. gränspassagera. Statssekreterare Sven Eric Söder uppgav bl.a. att Regeringskansliet har kontakter med kollegor i både Oslo och Helsingfors för att kartlägga hinder och möjligheter längs den svensk-norska respektive svensk-finska gränsen och se vad som kan göras för att stimulera samarbetet över gränserna mot både Norge och Finland. Beträffande Norge finns det utan tvekan en hel del problem och hinder, och för att kartlägga förekomsten av handelshinder och dylika problem låter Regeringskansliet Kommerskollegium regelbundet göra enkäter hos företagen om hur de ser på relationerna med andra länder.

Med det anförda avstyrker utskottet även motion Sk344.

Vad slutligen gäller frågan om tullen bör utföra miljökontroller och lastsäkringskontroller på fartyg för att förebygga miljöbrott till havs vill utskottet påpeka att det inte ingår i Tullverkets uppgifter att hålla efter miljöbrott till havs. Utskottet vill vidare erinra om att riksdagen nyligen beslutat genomföra en rad lagändringar som syftar till att förbättra möjligheterna att motverka, kontrollera och beivra olagliga utsläpp till sjöss av olja och andra skadliga ämnen. Riksdagens beslut innebär bl.a. att det rättsliga förfarandet har effektiviserats och att regelverket har anpassats till havsrättskonventionen och andra internationella konventioner på området (prop. 2000/01:139, bet. 2001/02:MJU4). Med det sagda avstyrker utskottet även motion MJ337 yrkande 27.

Frizoner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att inrätta frizoner i skärgårdarna.

Motionen

I motion Sk421 (yrkandena 1 och 2) av Karin Enström (m) föreslås inrättande av frizoner i skärgårdarna, med början i Stockholms skärgård som ett försöksområde. Frizonerna skulle i första hand inriktas på att underlätta startandet och drivandet av företag.

Utskottets ställningstagande

Att göra hela regioner till frizoner och bevilja skatte- och tullfavörer för olika verksamheter eller rentav total skatte- och tullfrihet inom dessa regioner har tidigare ansetts som en helt orealistisk tanke av både tullresursskäl, statsfinansiella skäl och EG-rättsliga skäl. Den ståndpunkten intog utskottet i betänkande 1996/97:SkU1 angående Gotland och betänkande 1997/98:SkU1 rörande norra Botkyrka. Utskottet vidhåller sin uppfattning och avstyrker motion Sk421 yrkandena 1 och 2.

Skyddade identitetsuppgifter i folkbokföringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen riktar med delvis bifall till två motioner (m respektive v) ett tillkännagivande till regeringen om att frågan hur man bör hantera skyddade personuppgifter hos myndigheterna för att förhindra att uppgifterna läcker ut bör belysas skyndsamt.

Vidare avslår riksdagen dels en motion om att inskränka rätten för personer som avtjänar straff för våldsbrott av viss typ att få skyddade identitetsuppgifter, dels en motion om ersättning till personer som medgetts nya identitetsuppgifter och haft kostnader härför i vissa fall.

Gällande ordning

Uppgifter som registreras i folkbokföringen är som huvudregel offentliga. I vissa fall kan det dock vålla olägenhet för en person att sådana uppgifter lämnas ut. Med hjälp av t.ex. en adressuppgift från ett folkbokföringsregister kan en förföljare spåra upp en viss person för att hota eller utöva våld mot personen. Även andra uppgifter som registreras inom folkbokföringen kan

användas som ett led i förföljelse. För att uppgifterna i folkbokföringen inte skall kunna missbrukas på detta sätt finns vissa möjligheter att vidta åtgärder till skydd för förföljda personer.

Sekretessmarkering i folkbokföringsregistren är den första skyddsåtgärd som tillgrips när man kan befara att folkbokföringsuppgifter kan komma till användning för personförföljelse. Markeringen anger att särskild försiktighet bör iaktas vid bedömningen av om uppgifter om personen i fråga bör lämnas ut, eftersom uppgifterna kan omfattas av sekretess. Sekretessmarkering är alltså avsedd att ge myndigheterna en varningssignal vid utlämnande av uppgifter som normalt sker utan särskild sekretessprövning. Sekretessmarkering har använts inom folkbokföringen under många år och skatteförvaltningen har utarbetat särskilda rutiner för systemet.

Så kallad *kvarskrivning* regleras i 16 § folkbokföringslagen (1991:481). Enligt denna bestämmelse får en person som av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt medges att vid flyttning vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten. Kvarskrivning kan ske endast efter ansökan av den enskilde och får medges endast om den enskildes behov av skydd inte kan tillgodoses genom besöksförbud eller på annat sätt. Kvarskrivningen får avse även den flyttande personens medflyttande familj.

Bestämmelser om *fingerade personuppgifter* infördes den 1 juli 1991 och regleras i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter. Enligt lagen kan en folkbokförd person som riskerar att bli utsatt för särskilt allvarlig brottslighet som riktar sig mot dennes liv, hälsa eller frihet medges att använda andra personuppgifter om sig själv än de verkliga (fingerade personuppgifter). Det krävs också att personen inte kan ges tillräckligt skydd på annat sätt. Huvudregeln är att medgivandet gäller för obegränsad tid, men det får begränsas till viss tid. Ett medgivande att använda fingerade personuppgifter får även ges åt en familjemedlem som varaktigt bor tillsammans med den person som riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet.

Motionerna

I motion Ju396 (yrkande 2) av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m) efterlyses åtgärder för att förhindra att sekretessbelagda uppgifter om skyddad identitet för kvinnor som misshandlats och hotats av sina tidigare män inte läcker ut. I motion K269 av Marie Engström m.fl. (v) begärs en skyndsam översyn av sekretesslagen i syfte att förhindra att skyddade identiteter lämnas ut.

I motion Sk247 av Lars Elinderson (m) begärs ett uttalande av riksdagen att rätten till skyddad identitet (spärmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter) inte bör gälla för personer som avtjänar straff för våldsbrott eller som uttalat direkta hot om våld mot annan eller som av andra skäl bedöms utgöra hot mot annans säkerhet.

Enligt en kommittémotion av *Kristdemokraterna*, nämligen motion Ju394 (yrkande 16) av Ragnwi Marcelind m.fl., bör det utgå skäligen ersättning till

brottsoffer och personer som hörts i domstol och som medgetts nya identitetsuppgifter och som är utsatta för våld och andra övergrepp, om de haft kostnader för identitetsbytet. Motionärerna begär ett uttalande härom av riksdagen.

RSV:s yttrande

När det gäller läckage av skyddade uppgifter tillstyrker RSV motion K269 och instämmer med motion Ju396 om att det föreligger ett behov av åtgärder för att hindra att sekretessbelagda uppgifter röjs. RSV föreslår en översyn med inriktning på bl.a. en begränsning av den maskinella överföringen och behandlingen av uppgifter om sekretesskyddade personer, nya centrala instruktioner inom domstolsväsendet om hantering av skyddade personuppgifter och en översyn av administrativa regler i olika verksamheter så att hänsyn kan tas till de människor som har behov av skydd. Exempel på förbättringsåtgärder kan enligt RSV vara ett särskilt forum för skyddade personer vid vårdnadstvist, umgängesrätt, äktenskapsskillnad etc., eller att en skyddad person inte skall behöva byta försäkringskassa vid flyttning.

I fråga om skyddade personuppgifter för personer som avtjänar straff och liknande motsätter RSV sig däremot en ordning som enligt verket skulle innebära att sekretesslagen inte skulle gälla lika för alla. Vidare anser RSV att förslaget är kategoriserande och skulle innebära ytterligt svåra gränsdragningsproblem. Då RSV inte ser någon saklig grund för motionens förslag avstyrker RSV motion Sk247.

När det slutligen gäller ersättning och stödåtgärder för att förbättra situationen för i första hand utsatta kvinnor har RSV funnit att dessa frågor ligger utanför folkbokföringens verksamhetsområde. RSV avstår därför från att yttra sig över denna fråga.

Utskottets ställningstagande

Frågan om skydd för förföljda personer behandlades av riksdagen på hösten 1997 (prop. 1997/98:9, bet. 1997/98:SkU5, yttr. 1997/98:KU6y), varvid vissa förbättringar i skyddet inom bl.a. folkbokföringen genomfördes. Genom en ändring i sekretesslagen blev det möjligt att skydda elevadresser i grund- och gymnasieskolan vid befarad personförföljelse. Bestämmelserna om kvarskrivning samordnades i större utsträckning med reglerna om besöksförbud. Det blev något lättare att få ett medgivande om att använda fingerade personuppgifter genom att kraven på brottslighetens svårighetsgrad och på risken för förföljelse mildrades. Ett medgivande att använda fingerade personuppgifter skulle i fortsättningen kunna ges för obestämd tid i stället för som tidigare för fem år. Riksdagen gjorde dessutom – på förslag av skatteutskottet – ett tillkännagivande om ersättning till personer med fingerade personuppgifter.

För närvarande arbetar ett flertal utredningar med olika uppgifter som tangerar de frågor som tagits upp i motionerna. *Offentlighets- och sekretesskommittén* (Ju 1999:06, dir. 1998:32) har bl.a. i uppdrag att göra en allmän översyn av sekretesslagen och lämna förslag till förbättringar av lagen så att t.ex. onödiga bestämmelser upphävs och lagen görs mer överskådlig. Kommittén skall också föreslå lämpliga utbildningsinsatser på offentlighets- och sekretessområdena samt andra åtgärder som syftar till att stärka medvetenheten om lagstiftningen på dessa områden. Kommittén beräknas avsluta sitt arbete under år 2003. *Utredningen om behandling av personuppgifter vid allmänna domstolar, allmänna förvaltningsdomstolar samt hyres- och arrendenämnder* (Ju 2000:08, dir. 2000:74) har till uppgift att se över praktiska frågor kring sekretessen vid domstolarna och särskilt beakta behovet av en teknikoberoende reglering som tillgodoser såväl domstolarnas och nämndernas behov av en väl fungerande informationshantering som enskildas behov av skydd för den personliga integriteten. Den speciella frågan om forumregler när ena parten har fått sekretessmarkering, medgetts kvarskrivning eller fått fingerade personuppgifter skall enligt direktiven till *Utredningen om skydd för bevispersoner m.fl.* (Ju 2001:10, dir. 2001:107) utredas särskilt. Utredningen skall göra en samlad översyn av samtliga mål- och ärendetyper där forumreglerna kan vara av betydelse för personer som har skyddade personuppgifter. Översynen skall även omfatta skyldigheten för part att uppge namn m.m. samt domstols möjlighet att hemlighålla uppgifter i samband med kallelser, förhandling och delgivning. Motsvarande översyn skall göras vad gäller de allmänna förvaltningsdomstolarnas handläggning.

Då det gäller försäkringskassornas hantering av skyddade personuppgifter har utskottet inhämtat av Riksförsäkringsverket (RFV) att mycket arbete har lagts ned på att utforma systemlösningar åt försäkringskassorna som så långt det är möjligt eliminerar risken för att skyddade personuppgifter kommer på drift p.g.a. misstag eller felaktig hantering. Systemet omfattar ett behörighetskontrollsystem som bl.a. innebär att skyddade personuppgifter på data inte visas på svarsbilder och andra uttag av individinformation om inte handläggaren har erforderlig behörighet samt särskild arkivering av manuella handlingar som sänts in av försäkrade med skyddade personuppgifter. RFV betonar dock att den praktiska hanteringen hos försäkringskassorna ställer krav på organisation, arbetsrutiner och utbildning av personalen i dessa frågor. Detta, anför RFV, är ett ansvar som ligger på varje särskild försäkringskassa.

Försäkringskassornas hantering av skyddade personuppgifter har de senaste åren diskuterats i kammaren i flera interpellationsdebatter och även varit föremål för skriftliga frågor. Det ansvariga statsrådet har genomgående besvarat dessa interpellationer och frågor med att hänvisa till att det ankommer på myndigheten att ombesörja att de anställda får den utbildning de behöver för att tillämpa offentlighetsprincipen på ett riktigt sätt. Det ansvariga statsrådet har också försäkrat att regeringen är beredd att göra nya

överväganden om framtiden utvisar att ytterligare insatser behövs (se svar på fråga 2000/01:812 den 7 mars 2001).

Utskottet konstaterar att de regelsystem som kan komma i fråga vid hanteringen av skyddade personuppgifter för närvarande granskas i olika utredningar. Sekretesslagen ses över, liksom den praktiska hanteringen av personuppgifter i domstolarna. Särskilt rättsväsendets hantering av skyddade personuppgifter synes bli föremål för en grundläggande utredning, bl.a. de i sammanhanget viktiga forumreglerna samt domstolarnas möjligheter att hemlighålla uppgifter i samband med kallelser etc. Försäkringskassorna lägger uppenbarligen också ned stora ansträngningar på att förbättra rutinerna, organisera arbetet och utbilda personalen så att det undviks att skyddade uppgifter röjs.

Utskottet anser att förslaget från RSV, som har ansvaret för folkbokföringen, om en översyn av regelverket för skyddade personuppgifter väger tungt i sammanhanget. Enligt utskottets uppfattning är det också mycket viktigt att det skydd av folkbokföringsuppgifterna som samhället tillhandahåller åt förföljda personer fungerar även på det praktiska planet. Mot bakgrund av det arbete som pågår inom Regeringskansliet, olika statliga utredningar och enskilda berörda verk och myndigheter som t.ex. försäkringskassorna kan det dock ifrågasättas om det verkligen finns ett behov av någon centralt initierad ytterligare utredning. De frågor som RSV och motionärerna bakom motionerna Ju396 och K269 tagit upp – dvs. den mer praktiska hanteringen av skyddade uppgifter hos myndigheterna, maskinell överföring av personuppgifter etc. – bör kunna få en belysning i det pågående arbetet, och utskottet vill framhålla att det är angeläget att detta sker skyndsamt. På grund av frågans vikt anser utskottet att riksdagen, med delvis bifall till motionerna Ju396 yrkande 2 och K269, bör rikta ett tillkännagivande härom till regeringen.

Vad gäller motion Sk247 om att inskränka skyddet för personuppgifter för personer som avtjänar straff för vissa brott m.fl. finner utskottet att den bör avslås av de skäl som RSV anfört i sitt yttrande och som redovisats ovan. Vad slutligen gäller frågan om ersättning till personer som har fått ny identitet och ådragit sig kostnader härför finner utskottet att denna fråga omfattas av det uppdrag som getts åt utredningen om skydd för bevispersoner m.fl. Utskottet avstyrker således både motion Sk247 och motion Ju394 yrkande 16.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Enklare regler och enklare redovisning och deklaration för företagen (punkt 1) – m, kd, c, fp

av Carl Fredrik Graf (m), Kenneth Lantz (kd), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Sven Brus (kd), Catharina Hagen (m), Rolf Kenneryd (c) och Lennart Kollmats (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i reservationen anförs om enklare regler och enklare redovisning och deklaration för företagen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Fi285 yrkande 20, 2001/02:Sk491 yrkande 20 och 2001/02:So637 yrkande 8 och bifaller delvis motionerna 2001/02:Sk280, 2001/02:N267 yrkande 2 och 2001/02:N365 yrkande 3.

Ställningstagande

De nuvarande redovisnings- och skattereglerna är i princip desamma för stora och små företag. Liksom motionärerna ifrågasätter vi om det bör vara så och efterlyser förslag till förenklade regler för småföretag. Den mur av blanketter, byråkrati och misstänksamhet som fortfarande möter den som vill starta ett eget företag måste rivas. Vi håller också med motionärerna om att regelverket inte bör utformas för att i första hand underlätta för myndigheterna att granska företagen utan med tanke på att reglerna skall vara lätta att följa och förstå. Dessutom krävs en rejäl rensning i regelverket. I ett läge när landet behöver många nya företagare är det angeläget att i förenklings syfte genomföra sådana förslag som t.ex. en förenklad deklaration för företagare. Reglerna är i dag för komplicerade och gör det svårt för många av landets småföretagare att deklarerat själva. Med det anförda tillstyrker vi motionerna Sk491 yrkande 20, Fi 285 yrkande 20 och So637 yrkande 8. Övriga motioner som behandlas i detta sammanhang tillstyrks delvis.

2. F-skattsedel (punkt 2) – m, kd, c, fp

av Carl Fredrik Graf (m), Kenneth Lantz (kd), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Sven Brus (kd), Catharina Hagen (m), Rolf Kenneryd (c) och Lennart Kollmats (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i reservationen anförs om F-skattsedel. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Fi285 yrkande 21, 2001/02:Sk288 yrkande 3, 2001/02:Sf400 yrkande 6, 2001/02:So303 yrkande 15, 2001/02:So628 yrkande 6 och 2001/02:A204 yrkande 5, bifaller delvis motionerna 2001/02:Sk234, 2001/02:Sk291, 2001/02:Sk308 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Sk413, 2001/02:N222 yrkande 2, 2001/02:N263 yrkande 14 och 2001/02:N267 yrkande 3 och avslår motion 2001/02:Ju395 yrkande 4.

Ställningstagande

Innehav av F-skattsedel är viktig för alla företagare men särskilt för tjänsteföretagare, eftersom bara ett sådant innehav befriar kunden från ansvaret att behöva betala skatt och arbetsgivaravgift på ersättningen för den utförda tjänsten. Utan F-skattsedel kommer man lätt till korta i konkurrensen. På landsbygden är innehavet särskilt viktigt eftersom en stor del av befolkningen är beroende av företagande, och särskilt småföretagande.

Vi anser att etableringsfrihet skall råda och att det därför är fel att skattemyndigheterna fortfarande ibland vägrar att utfärda en F-skattsedel därför att den sökande inte kan antas komma att bedriva näringsverksamhet. Bedömningen av om näringsverksamhet kommer att bedrivas bygger i sin tur på ett självständighetskriterium som innebär bl.a. att den som endast har uppdrag från sin tidigare arbetsgivare inte anses bedriva näringsverksamhet. Denna praxis är särskilt olycklig för egenföretagandet inom vård och omsorg. Sjukvårdspersonal som vill starta eget men formellt säljer sina tjänster endast till landstinget är så att säga diskvalificerade från F-skattsedelinnehav så länge inte andra kunder till de producerade tjänsterna kan uppbringas. Särskilt kvinnor drabbas hårt av systemet. Till exempel hindras sjuksköterskor från att starta eget eftersom de i regel bara har landstinget och möjligen kommunen som uppdragsgivare för tjänsten. En del äldre personer, t.ex. avtalspensionärer, som önskar använda sin kompetens på en friare och mer konsultartad basis, riskerar också att bli utan F-skattsedel, trots att de själva bedömer sig som näringsidkare. Över huvud taget behandlas många enmansföretagare snålt i detta hänseende, trots att de själva är helt kapabla att avgöra om vederbörande är ”anställd” eller uppdragsgivare.

Enligt vår mening bör inriktningen vara att ge nyföretagare inom alla sektorer F-skattsedel. Vi anser att alla som ansöker om en F-skattsedel också bör få en sådan, om inte företagssyftet är uppenbart oseriöst eller sökanden är underkastad näringsförbud.

Vi anser att riksdagen med anledning av de motioner som nu behandlas på detta område – utom s-motionen Ju395 – bör göra ett uttalande med den inriktning som här har angetts. Det innebär att vi tillstyrker parti- och kommittémotionerna Sk288 yrkande 3 (m), A204 yrkande 5 (kd), So303 yrkande 15 (c) samt Fi285 yrkande 21, Sf400 yrkande 6 och So628 yrkande 6 (alla fp). Övriga nu behandlade motioner tillstyrks delvis, utom motion Ju395 som vi som nämnts avstyrker.

3. Redovisning av arbetsgivaravgifter m.m. på slutskattebesked och lönebesked (punkt 5) – m

av Carl Fredrik Graf (m), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m) och Catharina Hagen (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i reservationen anförs om redovisning av arbetsgivaravgifter på slutskattsedeln, lönebesked etc. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Sk345, 2001/02:Sk410, 2001/02:Sk415 och 2001/02:Sk429 och bifaller delvis motionerna 2001/02:Sk240, 2001/02:Sk256 och 2001/02:Sk340.

Ställningstagande

Vi vill betona att det finns ett stort behov av en generell information om skatter och arbetsgivaravgifter till medborgarna och väljarna, särskilt i Sverige som har världens högsta skattetryck. Ett normalt lönebesked bör därför innehålla uppgifter om bruttolön, inklusive alla skatter och avgifter för såväl arbetsgivaren som den enskilde. Staten bör som arbetsgivare föregå med gott exempel genom att som första punkt på lönebeskedet redovisa arbetstagarens bruttolön inklusive avgifter enligt lag och avtal. Därefter bör arbetsgivaravgifter, löneskatter och andra avgifter som dras från den ursprungliga totala bruttolönen redovisas. Kommuner och landsting bör rekommenderas att göra på samma sätt. Med nuvarande datateknik bör en sådan utökad information på lönebeskeden inte vålla nämnvärt merarbete för företagen, och vinsten i form av ett ökat medvetande hos medborgarna om skatternas och avgifternas storlek överväger stort de eventuella nackdelarna i form av marginellt ökade administrativa insatser.

Ytterligare ett argument för en skärpning av vad ett lönebesked skall innehålla lämnas i motion Sk410. I motionen påtalas behovet av en bättre redovisning av preliminärskatter och avgifter på lönebeskeden för att hindra att löntagaren drabbas om arbetsgivaren inte betalar in skatten och avgifterna på ett riktigt sätt. Tanken är att om löntagaren kan göra det sannolikt att skatteavdrag verkställts, t.ex. med en löneuppgift, bör skattemyndigheten inte skuldföra den enskilde löntagaren utan företaget för den obetalda skatten.

På motsvarande sätt bör slutskattebeskeden kompletteras med uppgifter om storleken av arbetsgivarens inbetalda arbetsgivaravgifter. Även detta bör kunna ordnas relativt enkelt med nuvarande datateknik.

Regeringen bör enligt vår mening utreda förutsättningarna för en utökad information av redovisning av skatter och avgifter på lönebeskeden i enlighet med vad vi nu anfört. Beträffande slutskattebeskeden bör riksdagen begära att regeringen lägger fram ett förslag i enlighet med det anförda. Detta bör ges regeringen till känna. Det innebär att vi tillstyrker motionerna Sk345, Sk410, Sk415 och Sk429 och tillstyrker delvis övriga nu behandlade motioner.

4. Inbetalning av kvarskatt (punkt 7) – v

av Per Rosengren (v) och Marie Engström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i reservationen anförs om inbetalning av kvarskatt. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Sk464.

Ställningstagande

Vänsterpartiet har tidigare uppmärksammat de problem med inbetalningen av kvarskatten som uppstod fr.o.m. inkomståret 1998 i samband med ikraftträdandet av skattekontoreformen. Enligt de gamla reglerna var det arbetsgivaren som hade ansvaret för att den kvarstående skatten betalades in. I det nya systemet är det helt upp till den skattskyldige själv att betala in obetald slutlig skatt. Detta har medfört ett ökat antal ärenden hos kronofogdemyndigheten. Vi håller med Vänsterpartiet om att arbetsgivarens skyldighet att medverka vid betalningen av kvarstående skatt bör återinföras.

De nya reglerna innebär också att en skattskyldig med förenklad deklaration som får sitt slutskattebesked i slutet av augusti skall betala in den kvarstående skatten senast den sista november samma år. Detta leder till stora problem för bl.a. dem som har att försörja en barnfamilj, då slutet av året ofta innebär stora påfrestningar på familjeekonomin.

I detta sammanhang vill vi påpeka att skatteutskottet både våren 2000 och våren 2001 efterlyste en utvärdering av det nya systemet för inbetalning av kvarskatt för att utröna vilka konsekvenser detta fått för såväl myndigheter som skattskyldiga. Vi har inte sett att regeringen har efterkommit detta krav, och vi kräver nu att den nämnda utvärderingen kommer till stånd. Detta bör ges regeringen till känna, och det innebär att vi tillstyrker motion Sk464.

5. Anstånd (punkt 8) – m

av Carl Fredrik Graf (m), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m) och Catharina Hagen (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i reservationen anförs om anstånd. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Sk260 yrkande 7 och bifaller delvis motion 2001/02:Sk453.

Ställningstagande

Rättspraxis på anståndsområdet, särskilt hos skattemyndigheterna, är splittrad, vilket har lett till en besvärande brist på förutsebarhet. Detta är allvarligt eftersom ett vägrat anstånd snabbt kan leda till betalningsanmärkningar och i värsta fall konkurs för företagare innan ens skattemyndighetens beslut har hunnit bli föremål för domstolsprövning i länsrätt.

Vi anser att rättssäkerheten kräver ett anståndssystem som innebär att anstånd skall medges generellt om den skattskyldige begär omprövning eller överklagar sin taxering eller annat skattebeslut. Undantag bör endast förekomma om begäran om omprövning eller överklagandet är uppenbart ogrundat. Presumtionen bör således vara att anstånd med betalning av skatt skall lämnas då någon i samband med en begäran om omprövning eller ett överklagande begär det, om skattemyndigheten inte kan bevisa att begäran om omprövning eller överklagandet är uppenbart ogrundat.

Det anförda innebär att vi anser att riksdagen bör bifalla motion Sk260 yrkande 7 (m) och delvis bifalla motion Sk453.

6. Revision (punkt 9) – m

av Carl Fredrik Graf (m), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m) och Catharina Hagen (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i reservationen anförs om revision. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Sk260 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att det var fel att ändra på de regler för revision som gällde under åren 1994–1997. De regler för revision som gällde under denna period byggde på sunda rättssäkerhetsprinciper och skapade en rimlig balans mellan de skattskyldiga och skattemyndigheterna i revisions-sammanhang. Ändringarna 1997 innebar en kraftig försvagning av rättssäkerheten, en försämring av de skattskyldigas ställning i förhållande till de fiskala intressena och onödiga motsättningar mellan de skattskyldiga och skattemyndigheterna. Flera exempel på dessa beklagliga följder kan anföras.

När det gäller tredjemanskontroll genom revision behöver skattemyndigheterna numera inte underrätta den reviderade om vem eller vilken rätts-

handling granskningen avser. Skattemyndigheternas befogenheter på detta område får därigenom en karaktär av godtycke som går stick i stäv mot rättsstatens principer, som i vanlig vedertagen mening innebär att myndigheternas befogenheter måste vara väl avgränsade och framgå av lag, att integritetskränkande myndighetsutövning måste stå i rimlig proportion till ändamålet och att den enskilde normalt – när myndigheterna använder sina maktbefogenheter – måste veta vad som söks hos vederbörande och varför. 1994 års bestämmelser om tredjemanskontroll bör därför återställas.

1994 års regler angående föreläggande att samla in uppgifter om tredje man innebar vidare att den enskilde hade tillfälle att välja att ställa handlingar till skattemyndigheternas förfogande i stället för att själv samla in uppgifterna. Denna valmöjlighet för den som fått ett föreläggande av detta slag togs också bort i samband med införandet av skattekontosystemet år 1997, trots invändningar från Moderaternas, Folkpartiets och Miljöpartiets sida (prop. 1996/97:100, bet. 1996/97:SkU23). De tidigare reglerna på detta område bör nu enligt vår mening återinföras.

Vi menar vidare att skattemyndigheternas befogenhet att gå in och kontrollera det löpande beskattningsårets eller den löpande redovisningsperiodens räkenskaper och andra handlingar strider mot behovs- och proportionalitetsprincipen. Det är enligt vår mening orimligt att tillåta kontroll av bokföring och handlingar m.m. redan innan skatt- och uppgiftsskyldigheten skall ha fullgjorts.

Vi anser vidare att s.k. överraskningsrevisioner alltid måste anses innebära en tvångsåtgärd som måste omgärdas av särskilda rättssäkerhetsgarantier i form av domstolsprövning, som fallet var enligt 1994 års lagstiftning men som numera har tagits bort. Enligt nuvarande regler underrättas den enskilde om revision i sådana fall först i samband med att revisorn knackar på dörren hos vederbörande, och detta sker utan någon föregående domstolsprövning.

Reglerna för tullrevision bör utformas i enlighet med skatterevisionsreglerna. Det innebär att tredjemansrevision och revision av löpande år inte bör få förekomma i samband med tullrevision samt att överraskningsrevision bör omgärdas av samma rättssäkerhetsregler som när det gäller skatter.

Vi begär ett tillkännagivande av riksdagen om det vi nu anför. Det innebär att vi tillstyrker motion Sk260 yrkande 1.

7. Skatte- och tulltillägg (punkt 10) – m

av Carl Fredrik Graf (m), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m) och Catharina Hagen (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i reservationen anføres om skatte- och tulltillägg. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Sk260 yrkandena 2–4 och yrkande 8.

Ställningstagande

Regeringens egen utredning Skattetilläggsutredningen har i sitt betänkande SOU 2001:25 Skattetillägg m.m. lagt fram flera förslag som vi finner förnuftiga och riktiga och som vi därför biträder. Dessa förslag bör enligt vår mening genomföras med det snaraste. Bland annat ställer vi oss helt bakom själva utgångspunkten i kommitténs förslag som innebär att skattetillägg endast skall kunna tas ut om den oriktiga uppgiften kan antas ha lämnats med uppsåt eller av oaktsamhet som med hänsyn till omständigheterna inte kan anses ursäktlig. Motsvarande förändringar bör enligt både kommitténs och vår mening genomföras när det gäller tulltillägg. Ett förslag av kommittén som vi däremot avvisar är att av statsfinansiella skäl höja procentsatsen från 20 % till 40 % på mervärdesskatte-, punktskatte- och socialförsäkringsområdet. I enlighet med motionärerna anser vi att tulltilläggen bör avskaffas när det är fråga om periodiseringsfel avseende såväl direkt som indirekt skatt. Vi efterlyser också en utredning om möjligheterna till en beloppsbegränsning avseende skattetillägg med syfte att skapa proportionalitet mellan förseelse och sanktion. En viktig rättsäkerhetsfråga i detta sammanhang är också att den enskilde inte skall tvingas att medverka till en fällande dom mot sig själv i en brottsutredning som har sitt ursprung i en skattetilläggsutredning. Som framhålls i motion Sk260 pekar flera avgöranden i Europadomstolen i en riktning mot att det är möjligt att de svenska skattetilläggen inte följer den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna på denna punkt. Vi tillstyrker med det anförda motion Sk260 yrkandena 2–4 och 8 och föreslår att riksdagen riktar ett tillkännagivande härom till regeringen.

8. Förseningsavgift (punkt 11) – kd

av Kenneth Lantz (kd) och Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i reservationen anføres om förseningsavgift. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Fi297 yrkande 44.

Ställningstagande

Den lindring av förseningsavgifterna som beslutades i höstas var enligt vår uppfattning ett steg i rätt riktning, men otillräckligt. Liksom motionärerna bakom motion Fi297 (kd) anser vi att den speciella form av straffavgift som en förseningsavgift utgör, och som i vissa fall kan uppgå till ett fyra gånger högre belopp än det normala, bör avvecklas så snart som möjligt. I detta sammanhang bör regeringen också se över de hårt kritiserade bestämmelserna om förfallodag när det gäller inbetalning av skatt, som innebär att betalning anses ha skett först när pengarna kommit in på skattemyndighetens konto,

vilket i sin tur medför att företagaren måste kalkylera med och stå risken för förseningar i postgången, helgdagar, klämdagar o.d. Vi delar också motionärernas uppfattning att företagare som i förväg skall beräkna sin inkomst för att sedan månadsvis betala in preliminär F-skatt i stället bör få göra det i den takt som faktiskt intjänad inkomst uppstår. Slutligen efterlyser vi, liksom motionärerna, ett enklare system för föreningar som tillfälligt betalar ut skattepliktiga arvoden eller liknande så att föreningarna slipper först registrera sig som arbetsgivare och sedan avregistrera sig. Vi föreslår att riksdagen med bifall till motion Fi297 yrkande 44 som sin mening ger regeringen det nu anförda till känna.

9. Generalklausuler, skatteflyktslagen (punkt 13) – m, fp

av Carl Fredrik Graf (m), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Catharina Hagen (m) och Lennart Kollmats (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i reservationen anføres om generalklausuler och skatteflyktslagen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Fi285 yrkande 25 och 2001/02:Sk260 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Den s.k. generalklausulen avskaffades av den förra borgerliga regeringen men återinfördes och skärptes av Socialdemokraterna. För oss är det emellertid centralt att ambitionerna att kontrollera skatten inte går så långt att den enskildes integritet och rättssäkerhet kränks på ett sätt som inte kan accepteras. Den s.k. generalklausulen i skatteflyktslagen går enligt vår mening över gränsen. Vi anser att denna bestämmelse står i strid mot fundamentala principer inom lagstiftningen, särskilt skatteområdet, som syftar till att förhindra godtycklig beskattning och annan maktutövning. Dess tillämpning är svårbegriplig och helt oförutsägbar för de skattskyldiga. I rättssäkerhetens idé ligger att reglerna skall vara fasta och klara så att medborgarna därigenom kan förutse och förstå konsekvenserna av sitt handlande. Medborgarna måste ha förutsättningar att känna till var gränsen går mellan tillåtet och förbjudet och klart veta vilka sanktionerna är om bestämmelserna överträds. Generalklausulen har klara brister i dessa hänseenden och bör därför avskaffas. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna Sk260 yrkandena 5 och 6 och Fi285 yrkande 25 som sin mening ge regeringen till känna.

10. Ersättning för ombudskostnader i skattemål (punkt 14) – m, kd

av Carl Fredrik Graf (m), Kenneth Lantz (kd), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Sven Brus (kd) och Catharina Hagen (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i reservationen anförs om ersättning för ombudskostnader i skattemål. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Sk296.

Ställningstagande

Möjligheterna till ersättning för ombudskostnader i ärenden och mål om skatt är enligt vår uppfattning alltför restriktiva. Det är fortfarande alldeles för svårt att erhålla ersättning för sina kostnader om man ifrågasätter skattemyndighetens bedömning eller överklagar ett taxeringsbeslut. De bestämmelser som nu gäller utformades innan rättshjälpslagen ändrades och den allmänna rättshjälpen kraftigt reducerades och gjordes subsidiär till rättsskyddet i hemförsäkringen. Ombudskostnader i skattetvister omfattas i dag regelmässigt inte av rättsskyddet i hemförsäkringen. Skattemål kan vara mycket komplicerade och skattemyndigheten har alltid specialister och professionella skattejurister till sitt förfogande. Det är inte rimligt att den enskilde som anser sig behöva hjälp av ett ombud inte skall kunna få ersättning för detta. Vi tillstyrker motion Sk296 och anser att riksdagen bör rikta ett tillkännagivande i enlighet med det anförda till regeringen.

11. Samarbete tull–polis (punkt 16) –m, kd, c, fp

av Carl Fredrik Graf (m), Kenneth Lantz (kd), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Sven Brus (kd), Catharina Hagen (m), Rolf Kenneryd (c) och Lennart Kollmats (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i reservationen anförs om samarbetet tull–polis. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Sk254.

Ställningstagande

Som anförs i motion Sk254 (m) har vid gränsstationerna i Skåne ett samarbete mellan Tullverket och Polismyndigheten etablerats som bl.a. inneburit att tullpersonal har tipsat polisen när tullpersonalen i ett tullärende haft anledning

att avkräva en person legitimation och denne inte kunnat förete någon identitetshandling. Sedan det ifrågasatts om förfarandet inte bryter mot Schengenöverenskommelsen har Tullverket upphört med dessa rutiner. Vi beklagar detta och ifrågasätter om denna tolkning av Schengenöverenskommelsen är rimlig. Som framhålls i motionen behöver vi såväl inom EU som i Sverige bygga upp ett bra och fungerande samarbete i kampen mot den internationella brottsligheten och terrorismen. Vi delar därför uppfattningen att Tullverket skall tillåtas samarbeta med polismyndigheten på sätt som skett i Skåne beträffande personer som inte kunnat identifiera sig. Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder i detta syfte, bl.a. genom initiativ inom EU. Riksdagen bör med bifall till motion Sk254 göra ett uttalande härom.

12. Ökade tullbefogenheter för att motverka miljöbrott till havs (punkt 18) – c

av Rolf Kenneryd (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i reservationen anförs om ökade tullbefogenheter för att motverka miljöbrott till havs. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ337 yrkande 27.

Ställningstagande

Motionärerna bakom motion MJ337 (c) har rätt i att det krävs en god övervakning för att lagarna som reglerar utsläpp till havs skall kunna efterlevas. En god övervakning från Kustbevakningen spelar på ett avgörande sätt in för att förhindra miljöbrott till havs. Risken för att ertappas måste vara så hög att man avstår från att begå brott. Arbetet måste självklart vara inriktat på att förhindra miljöbrott och i andra hand att spåra och finna dem som begått miljöbrott.

I likhet med vad som framhålls i motionen finns det alltså anledning att se över möjligheterna att förbättra övervakningen. Ett sätt att göra detta är att utöka Tullverkets befogenheter för att på så sätt kunna beivra miljöbrott. Det förebyggande miljöarbetet skulle förmodligen tjäna på att Tullverket som gör kontroller även fick möjlighet att genomföra miljökontroller och lastsäkringskontroller. Detta bör utredas noggrant och med skyndsamhet, och riksdagen bör rikta ett tillkännagivande härom till regeringen. Det innebär att motion MJ337 yrkande 27 tillstyrks.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Enklare regler och enklare redovisning och deklaration för företagen (punkt 1) – mp

Guðrun Lindvall (mp) anför följande.

Företagsredovisningen har förenklats på senare tid, men den är fortfarande så komplicerad att småföretagare ofta måste anlita kostsam expertis och annan hjälp för detta ändamål, även om deras inkomster är ringa. För de företagare som inte tjänar mer än andra medelinkomsttagare och som vanligen tar ut en årslön motsvarande mindre än åtta basbelopp per år bör deklarationen kunna göras lika enkel som en förenklad självdeklaration för andra inkomsttagare. Jag avstår från att nu lägga något konkret förslag härom, men Miljöpartiet kommer att fortsätta att verka för att en sådan förbättring för småföretagen genomförs.

2. Kontrollavgift för ersättning vid tillfälligt arbete m.m. (punkt 4) – m, kd

Carl Fredrik Graf (m), Kenneth Lantz (kd), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Sven Brus (kd) och Catharina Hagen (m) anför följande.

Vi vill framhålla att beloppet 100 kr för när en näringsidkare skall lämna kontrollavgift för ersättning vid tillfälligt arbete har varit oförändrad sedan 1956. Redan av detta skäl borde det vara motiverat att höja beloppet till motsvarande belopp i dagens penningvärde som är ca 1 000 kr. För privatpersoner är motsvarande beloppsgräns i dag 1 000 kr.

Som framhålls i motion Sk25 är undersökningsbranschen en sektor som drabbas hårt av den nuvarande mycket låga beloppsgränsen för kontrollavgiftsskyldighet. Ett marknadsundersökningsföretag kan behöva lämna kontrollavgift till skattemyndigheterna för var och en som intervjuats av dem, dvs. om ersättningen till intervjupersonerna uppgått till minst 100 kr. Det handlar årligen om tusentals människor för ett vanligt marknadsundersökningsföretag.

Att lämna kontrollavgift för så små belopp som 100 kr är både krångligt, kostsamt och onödigt byråkratiskt. Vi anser i princip att beloppsgränsen bör vara densamma för näringsidkare som för privatpersoner, dvs. 1 000 kr. Av RSV:s yttrande framgår att en sådan höjning av beloppsgränsen bör kombineras med en ändring i skattebestämmelserna som gör denna typ av ersättning

skattefri hos den som tar emot ersättningen. En lagändring av det slaget är emellertid komplicerad och bör därför bli föremål för ytterligare överväganden. Vi ser oss därför nödsakade att nu avstå från att ställa något yrkande, men vi avser att bevaka frågan hur man kan åstadkomma förbättringar i kontrolluppgiftsskyldighetsreglerna och återkomma med förslag vid lämpligt tillfälle.

3. Åtgärder mot ekonomisk brottslighet, handel med skalbolag (punkt 15) – m

Carl Fredrik Graf (m), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m) och Catharina Hagen (m) anför följande.

Regeringen har aviserat att den inom kort kommer att lägga fram en proposition för riksdagen om skatteregler mot handel med skalbolag med förslag till nya bestämmelser riktade mot den som överlåter andelar i skalbolag. Av lagrådsremissen framgår att förslaget har fått ett blandat mottagande av remissinstanserna. Flera tunga remissinstanser, bl.a. Handelshögskolan i Stockholm och Näringslivets skattedelegation, har ifrågasatt behovet av en reglering och pekat på möjligheten att ta till andra medel än sådana som faller inom beskattningen. Andra remissinstanser, t.ex. Företagareförbundet, Företagarforum, Företagarna, Lantbrukarnas Riksförbund och KIBRA pekar ut 3:12-reglerna som orsak till skalbolagshandeln.

Vår avsikt är inte att nu föregripa en bedömning av de förslag som kan komma att läggas fram i propositionen senare i vår, utan bara att peka på att frågan kan visa sig kontroversiell och långt ifrån enkel. När propositionen läggs fram kommer vi på vanligt sätt att analysera innehållet och konsekvenserna av regeringens förslag och lägga fram de förslag som vi från vår sida kan finna motiverade.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner väckta med anledning av proposition

2001/02:25

2001/02:Sk24 av Per Rosengren m.fl. (v):

2. Riksdagen beslutar enligt vad i motionen anförs om höjd beloppsgräns till 1 000 kronor för när kontrolluppgift skall lämnas för den som bedriver näringsverksamhet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsgivaravgifter skall tas ut på totalbeloppet som företaget betalat ut i form av ersättningar och förmåner vid tillfälliga arbeten på belopp understigande 1 000 kronor.

2001/02:Sk25 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en höjning av beloppsgränsen för när näringsidkare skall lämna kontrolluppgifter för tillfälligt arbete.

2001/02:Sk26 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m):

3. Riksdagen beslutar att nedre gräns för kontrolluppgiftsskyldighet vid tillfälligt arbete bestäms till 1 000 kronor i enlighet med vad i motionen anförs.

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:K269 av Marie Engström m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en skyndsam översyn av sekretesslagen i syfte att förhindra att skyddade identiteter lämnas ut.

2001/02:Fi285 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förenklad företagsdeklaration.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om F-skattsedel.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om borttagande av generalklausul mot skatteflykt.

2001/02:Fi297 av Alf Svensson m.fl. (kd):

44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förenklade regler för skattebetalningar.

2001/02:Sk234 av Göte Jonsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om enklare regler för erhållande av F-skattsedel.

2001/02:Sk240 av Inger René (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsgivaravgiften skall redovisas på slutskattsedeln.

2001/02:Sk247 av Lars Elinderson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rätten till skydd av personuppgifter inte skall omfatta personer som avtjänar straff för våldsbrott, inte heller personer som uttalat direkta hot om våld mot annan, eller som av andra skäl bedöms utgöra hot mot annans säkerhet.

2001/02:Sk254 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att regeringen vidtar sådana åtgärder som innebär att Tullverket medges samarbeta med polismyndigheten i fråga om personer som saknar identitetshandlingar.

2001/02:Sk256 av Stefan Hagfeldt och Ola Sundell (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att synliggöra skatter och arbetsgivaravgifter.

2001/02:Sk259 av Maud Ekendahl (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta innehavare av F-skattsedel få ta tillfälliga arbeten hos annan företagare.

2001/02:Sk260 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m):

1. Riksdagen beslutar att återinföra tidigare gällande regler avseende tredjemanskontroll, revision under löpande period, underrättelse om revision, föreläggande, tredjemansföreläggande och tullagen i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av nya regler för skatte- och skattetillägg.
3. Riksdagen beslutar att avskaffa tulltillägg när det är fråga om periodiseringsfel avseende såväl direkt som indirekt skatt.

4. Riksdagen beslutar att utreda möjligheterna till en beloppsbegränsning avseende skattetillägg med syfte att skapa proportionalitet mellan förseelse och sanktion i enlighet med vad som anförs i motionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs angående användandet av generalklausuler.
6. Riksdagen beslutar att avskaffa skatteflyktslagen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om anstånd med betalning av skatt i samband med omprövningar och överklaganden.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att enskilda ej skall tvingas medverka i fällande dom mot sig själv.

2001/02:Sk280 av Gunnar Axén och Karin Enström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förbättrade deklarationsregler.

2001/02:Sk288 av Bo Lundgren m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utgångspunkten för tilldelande av F-skattsedel skall vara att tilldela alla som begär sådan, om det inte framstår som uppenbart att det angivna företagssyftet är oseriöst.

2001/02:Sk291 av Ingvar Eriksson och Ola Sundell (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring som gör det lättare att erhålla F-skattsedel.

2001/02:Sk296 av Kenneth Lantz (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda huruvida ersättningslagen (1989:479) kan ändras så att ersättning för ombudskostnader kan utbetalas.

2001/02:Sk308 av Cristina Husmark Pehrsson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av egenföretagande inom vård och omsorg.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten till F-skattsedel för alla som inte har näringsförbud.

2001/02:Sk340 av Anna Lilliehöök (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om individuell redovisning av statliga arbetsgivaravgifter.

2001/02:Sk344 av Inger Strömbom (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör inleda samarbete med den norska regeringen för att minska tullbyråkratin.

2001/02:Sk345 av Catharina Hagen (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att skattemyndigheterna skall redovisa debiterade socialavgifter på slutskattedel.

2001/02:Sk410 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av åtgärder för att inte enskilda löntagare skall drabbas av orättfärdiga skattekrav.

2001/02:Sk413 av Anna Lilliehöök (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra det enklare att få F-skattsedel.

2001/02:Sk414 av Bengt Silfverstrand och Anders Karlsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot ekonomisk brottslighet.

2001/02:Sk415 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att statsanställda på sina lönebesked skall få uppgift om sina totala lönekostnader.

2001/02:Sk421 av Karin Enström (m):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till hur frizoner kan utformas för att bidra till en ökad tillväxt i skärgården.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Stockholms skärgård bör behandlas inom ramen för ett förslag om frizoner.

2001/02:Sk429 av Lars Lindblad (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsgivaravgifterna bör redovisas på lönebeskeden hos statliga verk och myndigheter.

2001/02:Sk451 av Ewa Thalén Finné och Cristina Husmark Pehrsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skattenämnderna.

2001/02:Sk452 av Ewa Thalén Finné och Cristina Husmark Pehrsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uppbörd av källskatt och arbetsgivaravgifter.

2001/02:Sk453 av Ewa Thalén Finné och Cristina Husmark Pehrsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om anstånd vid överklagande av taxeringsbeslut.

2001/02:Sk464 av Marie Engström och Per Rosengren (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av nya regler för inbetalning av kvarskatt.

2001/02:Sk491 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förenklade regler för mindre företag.

2001/02:Ju394 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skälig ekonomisk ersättning bör utbetalas till den som fått ny identitet och ådragit sig omkostnader i samband med identitetsbytet.

2001/02:Ju395 av Anders Ygeman m.fl. (s):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reglerna för utlämnande av F-skattsedel till medborgare i tredje land ses över.

2001/02:Ju396 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att åtgärder måste vidtas så att sekretessbelagda uppgifter inte läcker ut.

2001/02:Sf400 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om F-skattsedel.

2001/02:So303 av Agne Hansson m.fl. (c):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reglerna för F-skattsedel.

2001/02:So628 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om F-skattsedel för vårdpersonalen.

2001/02:So637 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om större svängrum för företagare och entreprenörer genom mindre krångel och lägre skatter.

2001/02:MJ337 av Agne Hansson m.fl. (c):

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheterna till att utöka tullens befogenheter för att på så sätt kunna förebygga miljöbrott till havs.

2001/02:N222 av Anne-Katrine Dunker och Anita Sidén (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om F-skattsedel.

2001/02:N263 av Agne Hansson m.fl. (c):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om förbättrade möjligheter att erhålla F-skattsedel.

2001/02:N267 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en förenklad deklaration för företagare.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förenklade F-skatteregler.

2001/02:N365 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förenklad självdeklaration för soloföretagare med en årslön motsvarande mindre än åtta basbelopp.

2001/02:A204 av Maria Larsson m.fl. (kd):

5. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om förenklade regler för att erhålla F-skattsedel.

BILAGA 2**Socialförsäkringsutskottets yttrande
2001/02:SfU3y****Ersättning vid tillfälligt arbete****Till skatteutskottet**

Skatteutskottet har den 27 november 2001 beslutat att bereda socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över motionerna 2001/02:Sk24 yrkandena 2 och 3 av Per Rosengren m.fl. (v), 2001/02:Sk25 yrkande 2 av Kenneth Lantz m.fl. (kd) och 2001/02:Sk26 yrkande 3 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m).

Skatteutskottet har vidare anmodat Riksskatteverket (RSV) att avge yttrande över nämnda motionsyrkanden.

Socialförsäkringsutskottet begränsar sitt yttrande till att i huvudsak avse motion 2001/02:Sk24 yrkande 3.

Bakgrund

Sedan 1956 gäller att den som bedriver näringsverksamhet skall lämna kontrolluppgift på ersättning eller förmån för tillfälligt arbete om ersättningen eller förmånen uppgår till minst 100 kr. För fysiska personer och dödsbon gäller en beloppsgräns om 1 000 kr.

I regeringens proposition 2001/02:25 En ny lag om självdeklarationer och kontrolluppgifter föreslogs inte någon ändring av nämnda beloppsgränser.

Med anledning av propositionen i denna del väcktes motionsyrkanden om att höja beloppsgränsen för näringsidkare från 100 till 1 000 kr. I en av motionerna föreslogs dessutom att inkomstbortfallet för staten till följd härav skall kompenseras genom att arbetsgivaravgifter tas ut på totalbeloppet som företaget har betalat ut i form av ersättningar och förmåner för tillfälliga arbeten med belopp understigande 1 000 kr.

Sedan skatteutskottet beslutat att uppskjuta behandlingen av nämnda motionsyrkanden för ytterligare beredning tillstyrktes den i proposition 2001/02:25 föreslagna lagstiftningen.

Den 1 januari 2002 trädde lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter i kraft.

Allmänt om socialavgifter

Socialförsäkringarna finansieras av allmän pensionsavgift, socialavgifter, statlig ålderspensionsavgift och allmänna skattemedel.

Allmän pensionsavgift tas ut enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift för finansiering av försäkringen för inkomstpension och tilläggspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och tilläggspension i form av ålderspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Avgiften betalas av den enskilde och beräknas på ett underlag som består av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete till den del summan av inkomsterna inte överstiger 8,07 inkomstbasbelopp. Avgiften, som utgör 7 % av avgiftsunderlaget, är till viss del avdragsgill vid taxeringen och till viss del medges skattereduktion. För närvarande betalas inte avgiften av den vars inkomster för året understiger 29,3 % av prisbasbeloppet.

Socialavgifter utgörs enligt socialavgiftslagen (2000:980), som trädde i kraft den 1 januari 2001, av arbetsgivaravgifter och egenavgifter och tas ut för att finansiera systemen för social trygghet.

Arbetsgivaravgifter skall i huvudsak betalas på avgiftspliktig ersättning för arbete i Sverige. Vissa undantag från avgiftsskyldighet finns liksom vissa regler om avgiftsfria ersättningar. Avgift skall t.ex. inte betalas på ersättning till en person om ersättningen till den personen under året understigit 1 000 kr. Arbetsgivaravgifter beräknas på ett underlag som består av lön och andra skattepliktiga förmåner som en arbetsgivare utger till anställda. Den totala avgiftssumman för 2002 är 30,13 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgiften utgör 8,80 % och ålderspensionsavgiften 10,21 %.

Egenavgifter betalas på ett underlag som består av inkomst av annat förvärvsarbete. En egenföretagare betalar för närvarande socialavgifter med 28,32 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgift 9,53 % och ålderspensionsavgift 10,21 %.

Därtill gäller att en statlig ålderspensionsavgift tas ut enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för finansiering av försäkringen för inkomstgrundad ålderspension och att arbetsgivare och egenföretagare enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift skall betala allmän löneavgift med 2,69 %.

Motionerna

Carl Fredrik Graf m.fl. (m) begär i motion Sk26 yrkande 3 beslut om att den nedre gränsen för kontrolluppgiftsskyldighet vid tillfälligt arbete bestäms till 1 000 kr. Motionärerna påpekar att beloppet inte har ändrats sedan 1956 och att det i september 2001 i fast penningvärde motsvarar 1 108 kr. Enligt motionärerna är det hög tid att anpassa beloppsgränsen till penningvärdeförändringen.

I motion Sk24 av Per Rosengren m.fl. (v) begärs i yrkande 2 beslut om höjd beloppsgräns till 1 000 kr för när kontrolluppgift skall lämnas för den

som bedriver näringsverksamhet. I samma motion yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att arbetsgivaravgifter skall tas ut på totalbeloppet som företaget betalat ut i form av ersättningar och förmåner vid tillfälliga arbeten på belopp understigande 1 000 kr. Motionärerna anser att detta behövs för att neutralisera det eventuella inkomstbortfall som kan uppstå när kontrollavgift inte skickas ut.

Även i motion Sk25 yrkande 2 av Kenneth Lantz m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om en höjning av beloppsgränsen för när näringsidkare skall lämna kontrollavgifter för tillfälligt arbete. Motionärerna anser att beloppsgränsen bör höjas till 1 000 kr och att finansiering kan ske genom att de företag som använder tillfällig arbetskraft särredovisar utgifterna för tillfälligt arbete och betalar en schablonmässig avgift för dem. Ett sådant förfarande skulle underlätta inte bara för företagen utan också för skattemyndigheterna som nu tvingas hantera ett stort antal kontrollavgifter på mycket små belopp.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har förståelse för önskemålet att så mycket som möjligt underlätta för företagen och deras administration. Som framgår av RSV:s yttrande innebär emellertid en höjning av den aktuella beloppsgränsen att det i praktiken inte längre blir möjligt att ta ut inkomstskatt på tillfälliga ersättningar understigande 1 000 kr. Av det skälet har motionsförslag framförts om att inkomstbortfallet för staten skall kompenseras genom att arbetsgivaravgifter tas ut på respektive företags sammanlagda utbetalningar för tillfälliga arbeten understigande 1 000 kr.

RSV, som har avstyrkt motionsyrkandena i fråga, har bl.a. anfört att ett uttag av arbetsgivaravgifter på belopp understigande 1 000 kr utan koppling till socialförsäkringssystemet skulle innebära ett betydande avsteg från principen att socialavgifter betalas på ersättning för arbete som är förmånsgrundande och att detta avsteg från socialavgiftslagstiftningens grunder ensamt är ett tillräckligt skäl för att RSV kraftigt skall avstyrka detta yrkande. RSV har även tagit upp frågan om förslagens konsekvenser för administrationen liksom möjligheterna till skattekontroll.

Såvitt gäller sambandet mellan avgifter och förmåner vill utskottet framhålla de stora förändringar som under senare år skett i strukturen för socialavgifter och avgiftsuttag i avsikt att skapa bättre samstämmighet mellan förmåner och avgifter i socialförsäkringen. Särskilt genomförandet av det reformerade ålderspensionssystemet har medfört stora förändringar liksom det förhållandet att finansieringen av de olika försäkringsgrenarna har blivit mer renodlad. Genom att avgiftsinkomster och utgifter för olika försäkringsgrenar lättare kan följas ökar enligt utskottet trovärdigheten för socialförsäkringssystemen. Någon exakt samstämmighet mellan förväntade avgiftsinkomster och utgifter har dock inte eftersträvat, och smärre och tillfälliga skillnader mellan inkomster och utgifter bör kunna finnas utan att det föranleder justeringar av avgiftsnivån. Den nya socialavgiftslagen, som

trädde i kraft så sent som den 1 januari 2001, ger enligt utskottets mening en tydligare bild av dels vem som är skyldig att betala socialavgifter, dels för vilka ersättningar som avgifter skall betalas. Genom att skyldigheten att betala socialavgifter knyts till sådant arbete som medför att en person omfattas av den arbetsbaserade försäkringen enligt socialförsäkringslagen (1999:799) har också sambandet mellan socialförsäkringstillhörighet och skyldigheten att betala socialavgifter stärkts.

I den nya socialavgiftslagen har behållits bestämmelsen att arbetsgivaravgifter inte betalas på ersättning till en person om ersättningen till den personen under året understigit 1 000 kr. En motsvarighet till denna bestämmelse finns i lagen om inkomstgrundad ålderspension, enligt vilken ersättning som härrör från en och samma arbetsgivare och under ett år inte uppgått till 1 000 kr inte räknas som pensionsgrundande inkomst. Det innebär visserligen att en enskild som har inkomster från flera arbetsgivare men där inkomsterna från varje arbetsgivare understiger 1 000 kr under ett år inte får någon motsvarande förmån i form av pensionsrätt på inkomsterna men sambandet mellan avgiftsuttag och rätt till förmåner är tydligt. Att det inte råder total överensstämmelse mellan avgifter och förmåner visas dock av det förhållandet att pensionsgrundande inkomst inte fastställs, för en person om inte summan av pensionsgrundande inkomster uppgår till för närvarande minst 29,3 % av prisbasbeloppet. I det fall inkomsten från en arbetsgivare uppgår till mer än 1 000 kr under året men inte till minst 29,3 % av prisbasbeloppet är arbetsgivaren skyldig att erlagga arbetsgivaravgifter utan att den enskilde får tillgodoräknas någon motsvarande förmån, såvida inte vederbörande har andra pensionsgrundande inkomster. Såvitt gäller sjukförsäkringen finns motsvarande regler i lagen om allmän försäkring. För rätt till sjukpenning fordras dock en sjukpenninggrundande inkomst som uppgår till minst 24 % av prisbasbeloppet.

När det gäller sambandet mellan uttag av avgifter och motsvarande rätt till förmåner finns det även skäl att nämna det s.k. inkomsttaket inom socialförsäkringen som innebär att förmåner utges för inkomster upp till 7,5 prisbasbelopp eller inkomstbasbelopp. För uttag av arbetsgivaravgifter och egenavgifter finns däremot ingen motsvarande begränsning utan avgifter tas ut på hela inkomsten av anställning respektive av annat förvärvsarbete. I fråga om ålderspensionsavgiften gäller att den andel av influtna sådana avgifter som beräknas utgöra avgifter för inkomster som överstiger 8,07 inkomstbasbelopp förs till staten, medan avgifter på inkomstdelar därunder, dvs. sådana delar som grundar rätt till pension, förs till Riksgäldskontoret respektive till Första–Fjärde AP-fonderna. För att hindra de senaste årens utveckling med en allt större andel av förvärvsinkomsterna över taket har regeringen i budgetpropositionen för 2002 aviserat sin avsikt att höja inkomsttaket i sjuk- och föräldraförsäkringen till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2003, om det statsfinansiella läget tillåter det. Utskottet, som i samband med behandlingen av budgetpropositionen välkomnade den aviserade höjningen (se bet. 2001/02:SfU1 s. 26), anser att en sådan höjning är ett steg i

rätt riktning mot att ytterligare stärka sambandet mellan avgifter och förmåner.

Även om det ännu inte råder någon full samstämmighet mellan socialavgifter och förmåner har åtgärder dock vidtagits eller planeras som har till syfte eller i vart fall får till effekt att sambandet mellan förmåner och avgifter stärks. Mot bakgrund härav anser utskottet att skatteutskottet bör avstyrka motion Sk24 yrkande 3.

Stockholm den 5 februari 2002

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Bo Könberg (fp), Margit Gennser (m), Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Gustaf von Essen (m), Mariann Ytterberg (s), Göran Lindblad (m), Lennart Klockare (s), Ronny Olander (s), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Cecilia Magnusson (m), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Mona Berglund Nilsson (s) och Göte Wahlström (s).

Särskilt yttrande

Bo Könberg (fp), Margit Gennser (m), Gustaf von Essen (m), Göran Lindblad (m) och Cecilia Magnusson (m) anför:

Beloppsgränsen för när en näringsidkare skall lämna kontrolluppgift på ersättning vid tillfälligt arbete har enligt vad som anges i motionerna varit oförändrad sedan 1956.

Eftersom en höjning av beloppsgränsen torde leda till ett bortfall av skatteintäkter har förslag framförts om att schablonmässigt belasta tillfälliga ersättningar med arbetsgivaravgifter. Enligt vår mening väcker det frågan om sambandet mellan uttag av socialavgifter och de förmåner dessa avgifter skall finansiera. Vår principiella inställning i den frågan är att avgifter som tas ut av arbetsgivare och enskilda i möjligaste mån skall motsvaras av förmåner. På senare år har också åtgärder vidtagits som syftar till att stärka detta samband. Ett slopande av 1 000-gränsen för uttag av arbetsgivaravgifter samtidigt som inkomsterna görs förmånsgrundande skulle inte innebära ett frångående av principen om samband mellan avgifter och förmåner utan snarare innebära en förstärkning av detta samband. Att enbart slopa gränsen för arbetsgivaravgifter motsätter vi oss dock.